

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

”Mihin parturi muka äikkää tarvii?”

Tevalin-Kylä-Utsuri, Laura

2015 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

”Mihin parturi muka äikkää tarvii?”

Tevalin-Kylä-Utsuri, Laura
Kauneudenhoitoala
Opinnäytetyö
Elokuu 2015

Tevalin-Kylä-Utsuri, Laura

”Mihin parturi muka äikkää tarvii?”

Vuosi	2015	Sivumäärä	46
-------	------	-----------	----

Tämän työn tavoitteena oli perehtyä kirjallisuuden pohjalta oppiaineintegroinnin pääpiirteisiin ja löytää ideoita äidinkieltä ja ammatillisia opintoja integroivaan opetukseen toisen asteen koulutuksessa. Työn lähtökohtana oli Euroopan komission jäsenmailleen antaman ECVET-suositusten (European Credit system for Vocational Education and training) periaatteet, missä aikaperusteisen oppimisen sijaan korostetaan osaamisperusteisuuden toteutumista koulutuksessa. Osaamisperusteisuus otettiin käyttöön osana tutkinnon perusteiden uudistusta, joka astui voimaan 1.8.2015 ammatillisessa peruskoulutuksessa ja näyttötutkinnoissa. Lisäksi Opetusministeriön vuonna 2009 käynnistämä ammatillisen tutkintojärjestelmän kehittämishankeen (TUTKE -hanke) ohjausryhmä piti yhtenä keskeisimmistä kehittämiskohteista tutkintorakenteen ja tutkintojen työelämävastaavuutta.

Oppiaineiden integroinnilla voidaan vastata osaamisperusteisuuden ja työelämälähtöisyyden vahvistumisen myötä nousseeseen tarpeeseen kehittää opetusmenetelmiä. Viitekehys koostuu ammatillisen perustutkinnon tutkintorakenteen sekä integroinnin kohteena olevien tutkinnon osien esittelystä, oppiaineintegroinnin perusteista ja opetuksen pedagogisesta näkökulmasta. Lisäksi työssä käsitellään opettajien valmiuksia integroinnin näkökulmasta, minkä tiedonhankintaan päädyttiin käyttämään kirjallisuuden lisäksi haastatteluja. Konkreettisenä työn tuloksena koottiin ensimmäinen versio tutkinnon osien sisältöjä integroivasta ideakansioista oppilaitoksen hyödynnettäväksi ja edelleen kehitettäväksi. Ideakansion tarkoituksena on helpottaa opettajan työtä ja madaltaa integrointikynnystä.

Tevalin-Kylä-Utsuri, Laura

Integrating one's native language into vocational studies

Year	2015	Pages	46
------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to write a literature review about the basics of integrating different study subjects at upper secondary education. In addition, an important aim was to find ideas for teaching methods in the vocational upper secondary education and training when integrating one's native language into vocational studies. The basis of this work consisted of the principles of ECVET -recommendations (European Credit system for Vocational Education and training) given by the European Commission to its member states. The recommendations emphasise knowledge-based learning and the realisation of it instead of time-based learning. Knowledge-based learning was first put into operation as part of reforming the vocational upper secondary qualifications which came into force on 1st August 2015 in vocational upper secondary education and training and competence-based qualifications. Furthermore, the steering group of the development project of the vocational qualification system (TUTKE - project), launched by the Ministry of Education in 2009, considered the correspondence of the degree structure and working life one of the most important development areas. Thus the integration of subjects can help develop teaching methods, which is required when aiming to improve knowledge-based learning as well as working life oriented teaching.

The theoretical part of the work consists of introducing the de structure of qualifications, the parts of the module that are integrated, the basics of curricular integration as well as introducing a pedagogic viewpoint of teaching. Furthermore the teachers' readiness for integration is discussed through interviews in additions to literature. The thesis includes the first version of an idea booklet which contained integrated contents of parts of the degree. The booklet compiled for the educational institution to be utilized and further elaborated. The purpose of the idea booklet is to facilitate the work of teachers and to lower the threshold for integration.

Keywords: integration, vocational upper secondary education and training, native language, hairdressing industry

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Kehitystyön taustat.....	7
2.1	Kehitystyön lähtökohdat Valkeakosken ammatti- ja aikuisopistossa	10
2.2	Hiusalan kuvaus	12
2.3	Ammatillisen perustutkinnon tutkintorakenne.....	13
3	Tutkinnon osat hiusalan ammatillisessa peruskoulutuksessa.....	16
3.1	Ammattina parturikampaaja.....	17
3.2	Suomi äidinkielenä	19
4	Oppiaineintegroinnin pääpiirteet	21
4.1	Tiimiopettajuus	23
5	Pedagoginen näkökulma	24
6	Arviointi	27
7	Opettajien valmiudet ja integrointi	30
7.1	Hiusalan ammatillisen opettajan kelpoisuus ja osaaminen	31
7.2	Ammatillisen koulutuksen äidinkielen opettajan kelpoisuus ja osaaminen.....	31
7.3	Haastattelut	32
8	Integraatio käytännössä	33
8.1	Äidinkieli Ammattina parturikampaaja tutkinnon osan opetuksessa	34
8.2	Ammattina parturi-kampaaja tutkinnon osa äidinkielen opetuksessa.....	36
8.3	Ideakansion suunnittelu- ja toteutustyö	36
9	Pohdinta.....	38
	Lähteet.....	41
	Kuviot	47
	Taulukot	48
	Liitteet	49

1 Johdanto

Opinnäytetyön tarkoituksena on laatia käyttökelpoinen työkalu (Valkeakosken ammatti ja aikuisopiston) kauneudenhoitoalan ammatillisen opettajan sekä äidinkielen opettajan työhön kokoamalla ideakansio opintoalan hyödynnettäväksi ja edelleen kehitettäväksi. Tavoitteena on koota ja kehittää sopivia menetelmiä äidinkieltä ja ammatillisten tutkinnon osien osallisuutta integroivaan opetukseen toisen asteen koulutuksessa (äidinkielellä tarkoitetaan tässä työssä suomen kieltä). Tavoitteisiin pyritään etsimällä vastauksia seuraaviin teemoihin: Miten äidinkieltä voidaan hyödyntää Ammattina parturikampaaja -tutkinnon osan opetuksessa? Miten Ammattina parturikampaaja -tutkinnon osaa voidaan hyödyntää äidinkielen opetuksessa?

Oppiaineiden integrointia on käsitelty laajalti opetuksen ja koulutuksen kehittämiskeskusteluissa (Leppäaho 2007, 86). Kuitenkin integroinnin tuomista vaikutuksista oppimiseen on olemassa vain vähän empiirisiä tutkimustuloksia, eivätkä suomalaisten opettajien laatimat kokeiluraportit täytä tieteellisen julkaisun kriteerejä. (Leppäaho 2007, 86; Aaltonen 2003, 49.) Raporteissa on pääsääntöisesti korostettu opetuksen integroinnin tuomia etuja, eikä kriittisiä näkökulmia juuri käsitellä (Aaltonen 2003, 49). Tämä on osaltaan johtanut virheelliseen käsitykseen siitä, että kaikkea voi ja kannattaa integroida (Leppäaho 2007, 86). Kansainvälisessä keskustelussa kriittisesti opetuksen integroimiseen kantaaottavat näkemykset keskittyivät oppiaineiden asemaan, opettajien substanssiosaamiseen ja integroidun opetuksen motiiveihin. (Aaltonen 2003, 49).

Suomen kieli on luonteva aine oppiaineita integroivassa opetuksessa, sillä kieli liittyy olennaisena osana kaikkeen oppimiseen. Lisäksi äidinkielen opiskeluun voidaan ottaa yleissivistävän luonteensa vuoksi sisältöjä mistä aineesta tahansa. (Juutilainen 2004, 51; Husu 2004, 84). Äidinkieli on myös välttämätön osa ammattitaitoa. Sen avulla välitetään niin tietoa omasta osaamisesta, kuin liitetään ja muokataan tietoa oman työskentelyn tarpeisiin. (Tarkoma 2004, 6.) Kieli ja viestintä laajemminkin on tärkeä tekijä asiakkaan ja ammatinharjoittajan välisessä vuorovaikutuksessa, millä taas on oma oleellinen merkityksensä asiakaskontaktin ilmapiirin luomisessa ja asiakassuhteen pysyvyydessä.

Kielen merkitys on erityisen tärkeä tiedon rakentumisen, hankkimisen ja jäsentämisen prosesseissa. Lisäksi kieli on yhteydessä aikaan, paikkaan ja käytäntöön, minkä vuoksi voidaan ajatella, että kielen tarkoituksenmukainen oppiminen tapahtuu käytännöllisissä ja sosiaalisissa yhteyksissä. (Nikkola, Rautiainen, Moilanen, Räihä & Löppönen 2013, 145, 147.) Tästä syystä oppiaineiden integrointi, etenkin yhteisten ja ammatillisten tutkinnon osien välillä, on erityisen tärkeää kielen tarkoituksenmukaisen oppimisen näkökulmasta.

Integroinnilla tarkoitetaan tässä työssä äidinkielen ja hiusalan Ammattina parturikampaaja -tutkinnon osien tavoitteiden ja sisältöjen yhtäaikaista toteutumista opetuksessa Valkeakosken ammatti- ja aikuisopiston (jatkossa Vaao) koulukohtaisen hiusalan perustutkinnon perusteiden mukaisesti. Työssä käsitellään integrointia oppiaineiden opetussuunnitelmallisen integroinnin näkökulmasta. Ammatillisella perustutkinnolla puolestaan tarkoitetaan ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavaa ammatillista perustutkintoa.

Haasteellisiksi voidaan ennakoida seuraavat asiat: Miten kaikki äidinkielen osa-alueet saataisiin huomioiduiksi? Millä keinoilla saadaan riittävästi tietoa muista oppilaitoksista (hyvien käytänteiden jakaminen)? Riittävätkö tiedot ja ideat äidinkielen opetuksen kattavaan integrointiin, sillä työssä ei ole mukana varsinaista äidinkielen asiantuntijaa?

2 Kehitystyön taustat

Kiinnostus ammatillista koulutusta kohtaan on edelleen kasvusuuntainen. Ammatillisen perustutkinnon aloittaa vuosittain noin 50 000 opiskelijaa. (Ammattikoulutus Suomessa 2010, 11.) Vuonna 2013 peruskoulun yhdeksännen luokan päättäneistä 40,3 prosenttia hakeutui ammatilliseen koulutukseen. Lukio-opintoihin hakeutui 50,8 prosenttia. Kehityssuunta on selkeä, sillä vuonna 2005 ammatillisiin opintoihin hakeutui vain 39,4 prosenttia ja lukio-opintoihin jopa 53,3 prosenttia kaikista peruskoulun yhdeksännen luokan päättäneistä opiskelijoista. (Tilastokeskus 2015.)

Ammatillisen peruskoulutuksen suuntalinjoista vastaa valtioneuvosto: se päättää valtakunnallisista tavoitteista, tutkintojen rakenteista ja yhteisistä opinnoista. Opetus- ja kulttuuriministeriö puolestaan vastaa koulutuspoliittisesta valmistelu- ja strategiatyöstä ja ammattikoulutuksen säätelystä (mm. koulutuksen järjestämisluvut), ohjauksesta ja rahoituksesta. (Ammattikoulutus Suomessa 2010, 19; Helakorpi 2008, 33.) Opetushallituksen tehtävänä on muiden muassa arvioinnin kehittäminen, oppilaitosten ulkoisen arvioinnin toimeenpano ja eri koulutusmuotojen tutkinnon perusteista päättäminen (Helakorpi 2008, 34).

Oppilaitokset ovat useimmiten kunnan tai kuntayhtymän omistuksessa ja ne kuuluvat pääsääntöisesti opetushallituksen ohjantaan (Helakorpi 2008, 34). Kunnan tai kuntayhtymän tehtäviin kuuluu päättää järjestämislupansa mukaisesti siitä, mitä koulutusta annetaan ja miten toiminta on organisoitu. Koulutustarjonnan valinnassa tulee huomioida sekä väestön että työelämän koulutustarpeet. (Ammattikoulutus Suomessa 2010, 19.)

Työmarkkinoilla tarvitaan tulevaisuudessa laaja-alaista ammattitaitoa sekä vahvaa osaamista ja jatkuvan oppimisen taitoja. Ammatillisten tutkintojen perusteet laaditaan tutkintokohtaisesti vastaamaan näitä työelämästä ja yhteiskunnan tilanteista nousevia tarpeita. Samasta

syystä ammatillista koulutusta kehitetään jatkuvasti pitkän aikavälin kehittämishankkeiden avulla. Kehitystyöhön osallistuvat niin opetushallinnon virkamiehet kuin työelämän edustajat, koulutuksen järjestäjät, opettajat ja opiskelijatkin. Viimevuosien keskeiset kehittämiskohteet ovat olleet muiden muassa työelämän tarpeisiin vastaaminen, osaamisen tunnustaminen ja oppimisympäristöjen monipuolistaminen. (Ammattikoulutus Suomessa 2010, 4, 7.)

Ammatillisena perustutkintona suoritettavan osaamiskokonaisuuden tavoitteena on tuottaa laissa (L 787/2014, 4 §) määritellyt laaja-alaiset ammatilliset valmiudet sekä tietoja ja taitoja työelämään siirtymistä varten. Lisäksi osaamiskokonaisuus tuottaa erikoistuneemman osaamisen alan eri tehtäviin vähintään yhdellä osa-alueella. Koulutuksen tavoittelemat ammatilliset ja alasta riippumattomat perusvalmiudet ovat:

1. edistää työllisyyttä ja yrittäjyyttä kohottamalla väestön ammatillista osaamista ja vahvistaa elinikäisen oppimisen avaintaitoja, jotka lisäävät opiskelijan kansalaisvalmiuksia ja ammattisivistystä, sekä
2. tukea opiskelijoiden kasvua yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa heille jatko-opintokelpoisuuden lisäksi eväät niin ammatilliseen kuin henkilökohtaiseenkin kasvuun. (L 787/2014, 2 §, 4 §, 5 §; Ammattikoulutus Suomessa 2010, 6; Takala & Tarkoma 2014, 18.)

Opetusministeriö käynnisti vuonna 2009 ammatillisen tutkintojärjestelmän kehittämishankkeen (TUTKE-hanke). Kokonaishanke koostuu kolmesta osasta: TUTKE 1 vuosina 2009 - 2010, TUTKE 2 vuosina 2012 - 2014 ja TUTKE 3 vuodesta 2015 alkaen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö. Ammatillisen koulutuksen kehittämishanke.) TUTKE 2-hankkeen ohjausryhmä piti tutkintojärjestelmän keskeisimpinä kehittämiskohteina 1) tutkintorakenteen ja tutkintojen työelämävastaavuutta ja kykyä reagoida muutoksiin, 2) tutkintojärjestelmän ja tutkintojen kokonaisuutta, 3) tutkintorakenteen selkeyttä sekä 4) tutkintorakenteen ja tutkintojen joustavuutta (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010:15, 51). Kehittämiskohteiden suuntaviivojen pohjalta hankkeen työryhmä valmisti tarvittavat muutokset ammatillista koulutusta koskeviin säädöksiin ja määräyksiin (Bálint (ei julkaisutietoja), 2), ja ne astuvat voimaan 1.8.2015 (Opetus- ja kulttuuriministeriö. Ammatillisen koulutuksen kehittämishanke). Tutkintojen ja tutkintorakenteiden lisäksi säädöksissä muutettiin myös ammatillisen koulutuksen termistöä seuraavasti:

- Opetussuunnitelman peruste = tutkinnon peruste
- Opinnot = tutkinnon osa
- Koulutusohjelma = osaamisala
- Opintoviikko = osaamispiste (Bálint (ei julkaisutietoja), 9, 11, 14, 15.)

- Oppiaineiden opiskelu = osaamisen hankinta ja osoittaminen (Opetushallitus 2014:8, 17).

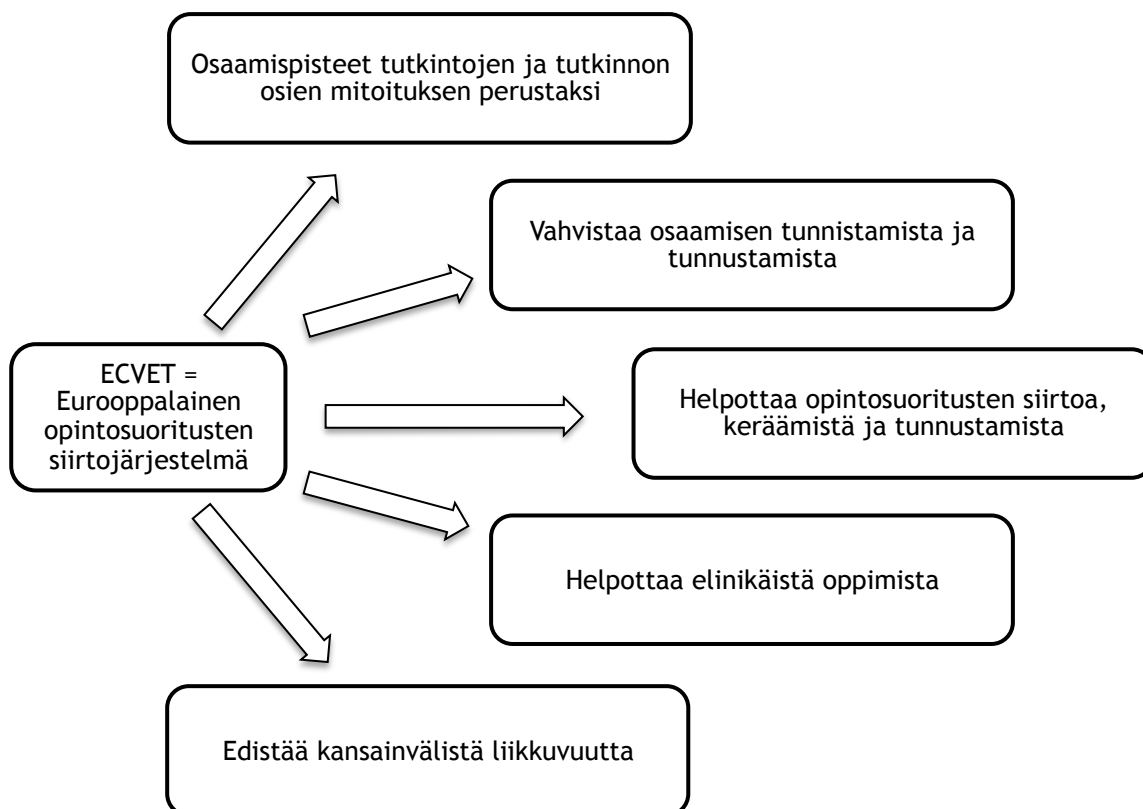
Opetussuunnitelman perusteista siirrytään ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaiseen opetussuunnitelmaan, jonka ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet perustuvat työelämän ja yhteiskunnan muutosten asettamiin tarpeisiin (Opetushallitus 2014:8, 9). Muutokset heijastuvat myös opiskelijoiden tarvitseman opetuksen laatuun, arvoperustaan ja tehtävään. Uudet valtakunnalliset linjaukset rakentuvat edellisten opetussuunnitelman perusteiden käyttöönoton jälkeen syntyneeseen kokemustietoon, oppimistulosten ja muiden arviointien antamaan tietoon sekä kehittämis- ja tutkimustuloksiin. Koulukohtainen tutkinnon perusteiden mukainen opetussuunnitelma on koulun toimintaa ohjaava pedagoginen kokonaissuunnitelma, jonka toteutumista arvioidaan ja seurataan systemaattisesti. (Halinen, Holappa & Jääskeläinen 2013, 190-192.)

Opetushallitus on päättänyt ammatillisten perustutkintojen perusteista 28.10.2014. Määräys kumoaa Opetushallituksen määräyksen 27/011/2009 opetussuunnitelman perusteista ja astuu voimaan ammatillisessa peruskoulutuksessa ja näyttötutkinnoissa 1.8.2015. (Opetushallitus 43/011/2014.) Määräys koskee sekä aloittavien että jatkavien opiskelijoiden koulutusta (Kärki 2014, 4). Ammatillisten perustutkintojen perusteiden voimaantulo velvoittaa koulutuksen sekä näyttötutkinnon järjestäjää ja tutkintotoimikuntaa noudattamaan uudistettua tutkinnon perusteiden mukaista opetussuunnitelmaa (L 787/2014, 14 §).

Opetushallitus määrää perusteet kullekin ammatillisena peruskoulutuksena ja näyttötutkintona suoritettavalle ammatilliselle perustutkinnolle (L 787/2014, 13 §; Opetushallitus 2014:8, 12). Tutkinnon perusteissa määrätään tutkintonimikkeet, tutkinnon muodostuminen, tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden laajuus osaamispisteinä sekä tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset ammatillisissa tutkinnon osissa tai osaamistavoitteet yhteisissä tutkinnon osissa ja osaamisen arviointi (L 787/2014, 13 §). Ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet kertovat, mitä opiskelijan on osattava, arviointikriteerit puolestaan kertovat tason, jolla edellytetty osaaminen hallitaan. (Opetushallitus 2015:11, 7).

Laissa (L 787/2014, 12 §) määrätään ammatillisten tutkintojen ja tutkinnon osien mitoituksen perustaksi osaamispisteet, jotka vastaavat Euroopan komission jäsenmailleen antaman ECVET-suositusten (European Credit system for Vocational Education and training, suom. eurooppalainen opintosuoritusten siirtojärjestelmä) periaatteita (L 787/2014, 12§; Opetushallitus 2014:8, 5, 10, 16). Osaamispisteet otettiin käytäntöön osana tutkinnon perusteiden uudistusta (opetushallitus 2014:8, 16). Niillä ilmaistaan tutkinnon tai tutkinnon osan suhteellinen kokonaispainoarvo koko tutkinnosta, mihin vaikuttavat tutkintoon tai tutkinnon osaan sisältyvän osaamisen kattavuus, merkittävyys ja vaikeusaste (L 787/2014, 12 a §). Sen lisäksi, että EC-

VET:n toimeenpano vahvistaa osaamisen tunnustamista ja tunnistamista, se helpottaa elinikäistä oppimista. Järjestelmä edistää myös kansainvälistä liikkuvuutta, sillä se helpottaa opintosuoritusten siirtoa, keräämistä ja tunnustamista niin eri maiden kuin opinto-ohjelmien tai tutkintojenkin välillä (kuvio 1). (Opetushallitus 2014:8, 16.)

Kuvio 1: Eurooppalaisen opintosuoritusten siirtojärjestelmän pääpiirteet

2.1 Kehitystyön lähtökohdat Valkeakosken ammatti- ja aikuisopistossa

ECVET -järjestelmän lähtökohtana on osaamisperusteisuus, jossa oppimistulokset määritellään opiskelijan tietoina, taitoina ja pätevyytenä: osaamispisteitä kertyy sitä mukaa, kun opiskelija osoittaa niitä vastaavan osaamisen (Opetushallitus 2014:8, 10, 16). Aikaperusteisen oppimisen poistuminen mahdollistaa osaamisen hankkimisen yksilöllisesti ajasta ja paikasta riippumatta (Opetushallitus 2015:10, 29). Koska osaamisen hankkiminen ei perustu enää aikaan, myös informaalin oppimisen merkitys korostuu (Opetushallitus 2015:10, 15).

Työelämälähtöisyyden lisääminen ja TUTKE 2 -linjaukset edellyttävät osaamisperusteisuuden toteutumista koulutuksessa (Kärki 2014, 4). Osaamisperusteisen opetuksen pohjan muodostavat henkilöstön työelämälähtöinen ja ajantasainen koulutus (Lepola, Lassila, Takaneva & Lounela 2014, 28). Opetushallitus kehittää, seuraa ja rahoittaa opetustoimen henkilöstön täydennyskoulutusta, jonka tavoitteena on mm. edistää koulutusjärjestelmän laatua ja toimivuutta

(Opetushallitus (ei julkaisutietoja). Opetustoimen henkilöstökoulutus), ja mahdollistaa siten osaamisperusteisuuden toteutumisen koulutuksessa.

Osaamisperusteisuuden ja työelämälähtöisyyden vahvistaminen mahdollistaa uudenlaisten opetusmenetelmien käyttämisen sekä monipuolisissa oppimisympäristöissä toimimisen. Opetuksessa hyödynnetään osaamisperusteisuutta tukevia oppimisympäristöjä ja -menetelmiä. (Lepola ym. 2014, 25.) Haasteena onkin ennustaa, millainen osaaminen on työn kannalta riittävää ja tarkoituksenmukaista, sillä työsuhteiden ja työn laadun muutokset edellyttävät työntekijältään niin ammatillisia, yleissivistäviä kuin sosiaalisiaakin kvalifikaatioita (Kostiainen 2003, 147).

Koulutuksen järjestäjä on velvollinen päättämään koulukohtaisesta ammatillisten perustutkintojen perusteista siten, että se mahdollistaa opiskelijan osaamisen hankkimisen ja osoittamisen yksilöllisesti tutkinnon laajuutta vastaavassa ajassa (L 787/2014, 12 §, 14 §). Koulutuksen järjestäjä päättää perustutkinnon perusteissa järjestettävää koulutusta koskevia asioita niin yleisellä kuin tutkintokohtaisellakin tasolla (A 799/2014, 3 §). Tämä koulutuksen järjestäjän laatima paikallinen ammatillinen perustutkinnon peruste kytkee koulun toiminnan valtakunnallisiin linjauksiin (Halinen ym. 2003, 191). Yleisissä linjauksissa päätetään vähintään 1) koulutuksen toteuttamistavat, 2) työpaikalla käytännön tehtävien yhteydessä järjestettävän koulutuksen toteutuminen, 3) opiskelijan yksilölliset valinnan mahdollisuudet sekä tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen järjestäminen yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja työelämän kanssa, 4) opinto-ohjauksen toteuttaminen ja opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta, 5) erityisopetuksen toteuttaminen ja henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta, 6) opiskelijan arvioinnin yleiset periaatteet ja 7) aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen. Lisäksi koulutuksen järjestäjä päättää koulukohtaisessa ammatillisten perustutkintojen perusteissa tutkintokohtaisesti tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen tarjonnasta ja suorittamisjärjestyksestä, koulutuksen toteuttamisajoista ja -tavoista sekä oppimisympäristöstä sekä opiskelijan osaamisen arvioinnista. (A 799/2014, 3 §; A 811/1998. Muutos 329/2015, 3 §.)

Tämän kehitystyön yhteistyökumppanina on Valkeakosken ammatti- ja aikuisopisto (Vaao), joka on yhtymävaltuuston (2013, 4) mukaan laadukkaasti ja tuloksellisesti toimiva monialainen ammatillinen oppilaitos. Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymän jäsenkuntia ovat Valkeakosken lisäksi Akaa, Kangasala, Lempäälä, Pälkäne ja Urjala. Vaao toimii työelämän tarpeiden ohjaamana tuottaen tulevaisuuteen suuntautuvaa ammatillista osaamista sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla, tekniikan ja liikenteen alalla, matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla, yhteiskuntatieteiden-, liiketalouden- ja hallinnon alalla sekä luonnontieteiden alalla. Vaao:ssa on 1030 vuotuisia opiskelijapaikkaa ammatilliseen peruskoulutukseen, minkä lisäksi noin 400 opiskelijaa opiskelee aikuisten perus-, ammatti tai erikoisammattitutkinnoissa tai muissa ly-

hytkestoissa tutkinnoissa. Vaao:n nuorten koulutuksen keskeisiksi painopisteiksi vuosille 2014-2017 on määritelty mm. opetusmenetelmien ja opetusympäristöjen sekä pedagogisten ratkaisujen kehittäminen (Yhtymävaltuusto 2013, 3-4, 15, 18; Valkeakosken seudun koulutus-kuntayhtymä 2015, 3), mistä syystä Vaao on oivallinen yhteistyökumppani tämän opinnäyte-työn kaltaiselle kehitystehtävälle.

Valkeakosken ammatti- ja aikuisopiston taloudellista tilannetta voidaan pitää vahvana (Metsä-salo 2015). Opetuksen laadukkuuden ja tuloksellisuuden myötä oppilaitokselle on myönnetty tuloksellisuusrahoitus. Lisäksi oppilaitoksen tulot kattavat menot, joten myös investointeja voidaan tehdä (Yhtymävaltuusto 2013, 12) ja pitää siten oppimisympäristöt ajantasaisina. In-tegroinnin lähtökohtana ei olekaan oppilaitoksen taloudellisen tilanteen epävakaus, vaan opiskelijoiden oppimisympäristöjen ja opetusmenetelmien kehittäminen. Yhteisten tutkinnon osien merkitys selviytyy usein vasta kun niiden opetus on alakohtaista ja tapahtuu ammatilli-sissa ympäristöissä. (Metsäsalo 2015.)

2.2 Hiusalan kuvaus

Alan ammattitaitovaatimukset ovat monipuoliset: parturi-kampaaja hallitsee hiusten värjää-misen ja permanenttikäsittelyt, hiusten ja hiuspohjan hoitamisen, hiusten leikkaamisen ja partakäsittelyt, kampaukset ja ehostuksen sekä hiusalan yrittäjäyys ja yritystoiminnan. Lisäksi hän hallitsee hiusten muotoilukokonaisuuksien tekemisen ja asiakkaan tyylipalvelun. Monipuolisten käytännön kädentaitojen lisäksi laadukas hiusalan ammattiosaaminen vaatii tietoa sekä kosmetiikan raaka-aineista ja tuotteista että tietoutta alalla käytettävistä laitteista. (Opetus-hallitus 43/011/2014, 110-111.)

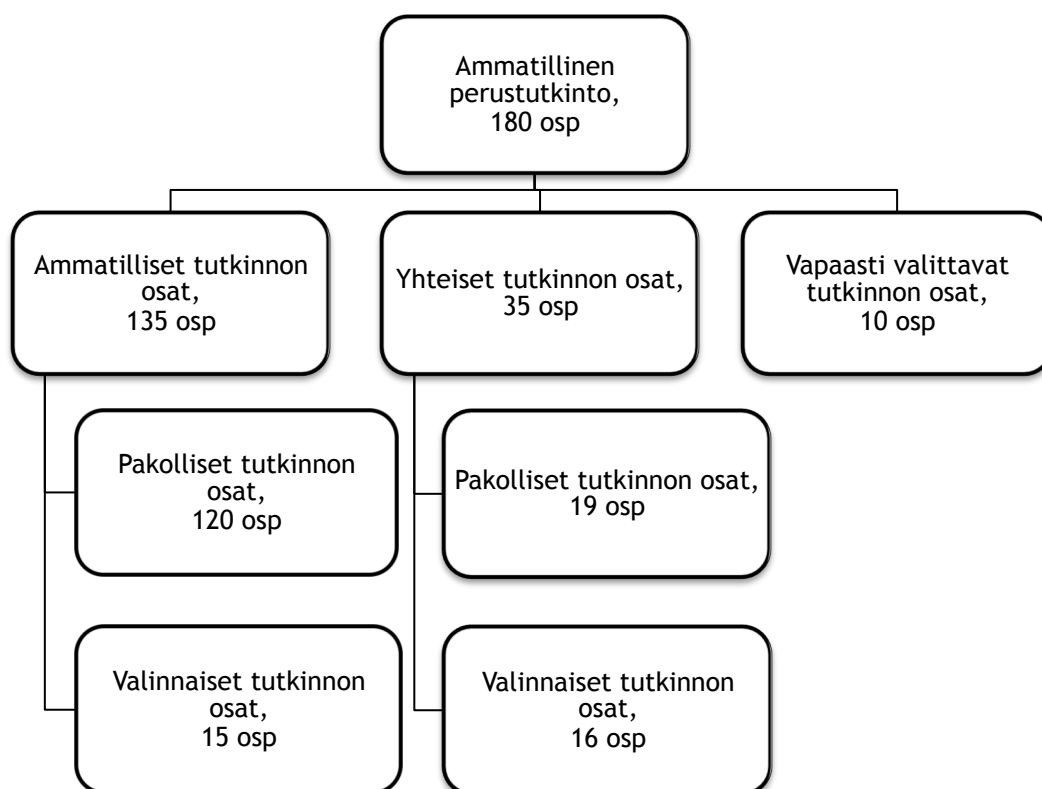
Alan asiakastyössä korostuvat esteettisen näkemyksen ohella myös erilaiset vuorovaikutus- ja viestintätaidot. Parturi-kampaajalla on valmiudet käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa tiedon etsimiseen ja hän selviytyy työ- ja yksityiselämän viestintätilanteista sujuvasti. Lisäksi hiusa-lan ammattilainen palvelee asiakkaita asiantuntevasti ja asiakkaan tarpeiden ja odotusten mukaisesti sekä kunnioittaa asiakkaan yksilöllisyyttä ja kulttuurista taustaa. Hiusalan ammat-ilainen on palvelu- ja yhteistyöhenkinen sekä innovatiivinen ja työhönsä motivoitunut. (Ope-tushallitus 43/011/2014, 110-111.)

Parturi-kampaaja toimii joko yrityksen työntekijänä tai itsenäisenä yrittäjänä, mistä syystä alalla korostuvat myös yrittäjyystaidot sekä sisäinen yrittäjäyys. Hiusalan ammattilainen voi myös toimia yrityksissä vastaavan tehtävissä, erilaisissa myynti-, konsultointi- ja koulutusteh-tävissä tai teatteri ja media-alan palveluksessa. Hän toimii työssään vastuullisesti, kannatta-vasti ja kestävän kehityksen arvojen mukaisesti. Alan ammattilaisena hän noudattaa työhönsä

kuuluvaa ammattietiikkaa, kuten kuluttajansuoja- ja tietosuojasäädöksiä sekä asiakkaita koskevaa vaitiolovelvollisuutta. (Opetushallitus 43/011/2014, 110-111.)

2.3 Ammatillisen perustutkinnon tutkintorakenne

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettava ammatillinen perustutkinto on laajuudeltaan 180 osaamispistettä (jatkossa osp) (L 787/2014, 12 §). Tutkinto koostuu (kuvio 2) ammatillisista tutkinnon osista (laajuus 135 osp), yhteisistä tutkinnon osista (laajuus 35 osp) sekä vapaasti valittavista tutkinnon osista (laajuus 10 osp) (L 787/2014, 12 b §; Opetushallitus 43/011/2014, 1). Tutkinnosta vähintään 30 osp:ttä tulee hankkia työssäoppimisen kautta (A 799/2014, 5 a §). Työssäoppimisella tarkoitetaan työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä toteutettavaa tavoitteellista ja ohjattua koulutusta, minkä aikana opiskelija ei ole työsuhteessa työnantajaan (L787/2014, 16 a §). Jos työssäoppiminen toteutettaisiin työsuhteessa, opiskelija menettäisi opiskelijan statuksen ja opintososiaaliset etunsa (Ammattikoulutus Suomessa 2010, 13). Ammatilliseen tutkintoon sisältyy myös ammattisaamisen näytöt ja opinnäytetyö (Opetushallitus (ei julkaisutietoja) Tutkinnon rakenne).

Kuvio 2: Tutkinnon muodostuminen ammatillisessa peruskoulutuksessa

Ammatilliset tutkinnon osat on muodostettu kunkin alan työelämän toiminta- ja teemakokonaisuuksien pohjalta (Opetushallitus (ei julkaisutietoja). Tutkinnon rakenne). Pakolliset am-

matilliset tutkinnon osat takaavat opiskelijalle hänen osaamisalansa kriteereiden ja vaatimustason mukaisen ydinammattitaidon ja vahvistavat saman osaamisalan suorittaneiden yhteistä arvoperustaa. Valinnaiset ammatilliset tutkinnon osat tukevat yksilöllisten opintopolkujen rakentamista sekä opiskelijan omien että työelämän tarpeiden mukaisesti. Lisäksi valinnaisuudella vähennetään tarpeetonta päällekkäistä koulutusta ja edistetään koulutuksellista tasa-arvoa. (Opetushallitus 2014:8, 11-12.) Yhteiset tutkinnon osat puolestaan täydentävät ammattitaitoa ja vastaavat osin lukion opintoja (Opetushallitus (ei julkaisutietoja). Tutkinnon rakenne). Ne antavat alasta riippumatta tarvittavaa yhteistä osaamista sekä hyvät valmiudet sekä yhteiskunnassa että työelämässä toimimiseen ja elinikäiseen oppimiseen (Opetushallitus 2015:10, 28). Vapaasti valittavilla tutkinnon osilla puolestaan tuetaan tutkinnon ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita ja ne voivat sisältää niin ikään ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia, ammatillisia tutkinnon osia tai lukio-opintoja (Opetushallitus (ei julkaisutietoja) Tutkinnon rakenne; Opetushallitus 4/011/2015, Liite 7).

Opiskelija voi myös yksilöllisesti sisällyttää tutkintoonsa enemmän ammatillisia tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia, mikäli se on opiskelijan ammattitaidon syventämisen taikka työelämän alakohtaisten tai paikallisten ammattitaitovaatimusten kannalta tarpeellista (A 787/2014, 12§; Opetushallitus 43/011/2014, 109).

Ammatillisten tutkinnon osien yhteislaajuus pysyi ennallaan uudistetussa ammatillisen perustutkinnon perusteissa. Yhteisten tutkinnon osien laajuus puolestaan kasvoi ja niiden osialueiden pakollisuuteen ja valinnaisuuteen sekä osaamistavoitteisiin tuli muutoksia. Vapaasti valittavien tutkinnon osien laajuus väheni verrattuna opetussuunnitelman perusteisiin. (Opetushallitus 93/011/2014, muutos 15.6.2015, 3, 5.)

Perustutkinnon perusteissa määritellään myös elinikäisen oppimisen avaintaidot. Elinikäinen oppiminen on nykykäsityksen mukaan tärkeimpiä taitoja koko työuralla. Avaintaidot sisältyvät yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteisiin ja ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin sekä niiden arviointikriteereihin. Niiden tavoitteena on tukea opiskelijaa selviytymään erilaisissa työelämän tilanteissa ja tulevaisuuden haasteissa sekä kehittää sellaisia taitoja, joita jatkuva oppiminen edellyttää. (Opetushallitus 43/011/2014, 111.) Vaateet jatkuvan oppimisen taidoille velvoittavat myös opettajia oppimaan, kuinka kyseiset taidot saadaan aktivoitua sekä kykyä luoda ympäristö, jossa opiskelija voi näitä taitojaan harjoittaa (Ruohotie 2000, 5, 22).

Elinikäisen oppimisen avaintaidoista pidetään tämän työn kohdalla tärkeimpinä vuorovaikutusta ja yhteistyötä, oppimista ja ongelmanratkaisua, aloitekykyä ja yrittäjyyttä sekä viestintää ja mediaosaamista. Kaikkiin edellä mainittuihin avaintaitoihin liittyy tavalla tai toisella erilaisten vuorovaikutustilanteiden hallinta, mikä on tärkeä osa hiusalan opintojen kokonaisuut-

ta. Elinikäiseen oppimiseen sisältyvää vuorovaikutusta ja yhteistyötä määritellään hiusalan perustutkinnon perusteissa (Opetushallitus 43/011/2014, 112) seuraavasti:

”Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii tilanteen vaatimalla tavalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ilmaisee erilaisia näkökantoja selkeästi, rakentavasti ja luottamusta herättäen. Hän toimii yhteistyökykyisesti erilaisten ihmisten kanssa ja työryhmän jäsenenä sekä kohtelee erilaisia ihmisiä tasavertaisesti. Hän hyödyntää saamaansa palautetta toiminnassaan.” (Opetushallitus 43/011/2014, 112.)

Sekä yleisen tason että hiusalan ammatillisten tutkinnon osien arviointikriteereissä vuorovaikutustilanteissa kiitettävällä (K3) tasolla toiminen ja yhteistyökyky kuvataan seuraavasti:

Opiskelija ilmaisee selkeästi asiansa ja tuo rakentavasti esille erilaisia näkökantoja. Hän toimii vastuullisesti, yhteistyökykyisesti ja tasavertaisesti erilaisten ihmisten kanssa työyhteisön jäsenenä, tukee ja auttaa muita sekä ottaa työssään huomioon seuraavan työvaiheen ja työntekijän. (Opetushallitus 93/011/2014, Muutos 15.6.2015, Liite: arviointitaulukko, 9; Opetushallitus 43/011/2014, 9.)

Hiusalan äidinkielen viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimimisen arviointikriteereissä kiitettävä (K3) osaaminen on puolestaan määritelty seuraavasti:

Opiskelija perustelee monipuolisesti näkemyksiään ja toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiakaslähtöisesti, joustavasti ja vakuuttavasti. Hän osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti keskusteluun ja kantaa osaltaan vastuuta ryhmätilanteissa viestintäilmapiiiristä. Opiskelija toimii joustavasti ja rakentavasti erilaisissa työhön liittyvissä asiakas- ja ryhmätilanteissa sekä toimii oman alansa viestintätilanteissa joustavasti ja pitää erilaisia esityksiä tilanteen ja oman alan edellyttämällä tavalla. (Opetushallitus 43/11/2014, 52)

Kaikissa viestinnän ja vuorovaikutuksen kuvauksissa korostetaan opiskelijan kykyä toimia työryhmän jäsenenä. Kuvauksissa huomioidaan erikseen yhteistyökyky sekä asiakkaan kanssa että työyhteisön kesken. Lisäksi viestintä ja vuorovaikutustilanteiden kuvauksissa mainitaan kyky ilmaista asiat selkeästi ja omien näkökulmien esille tuonti.

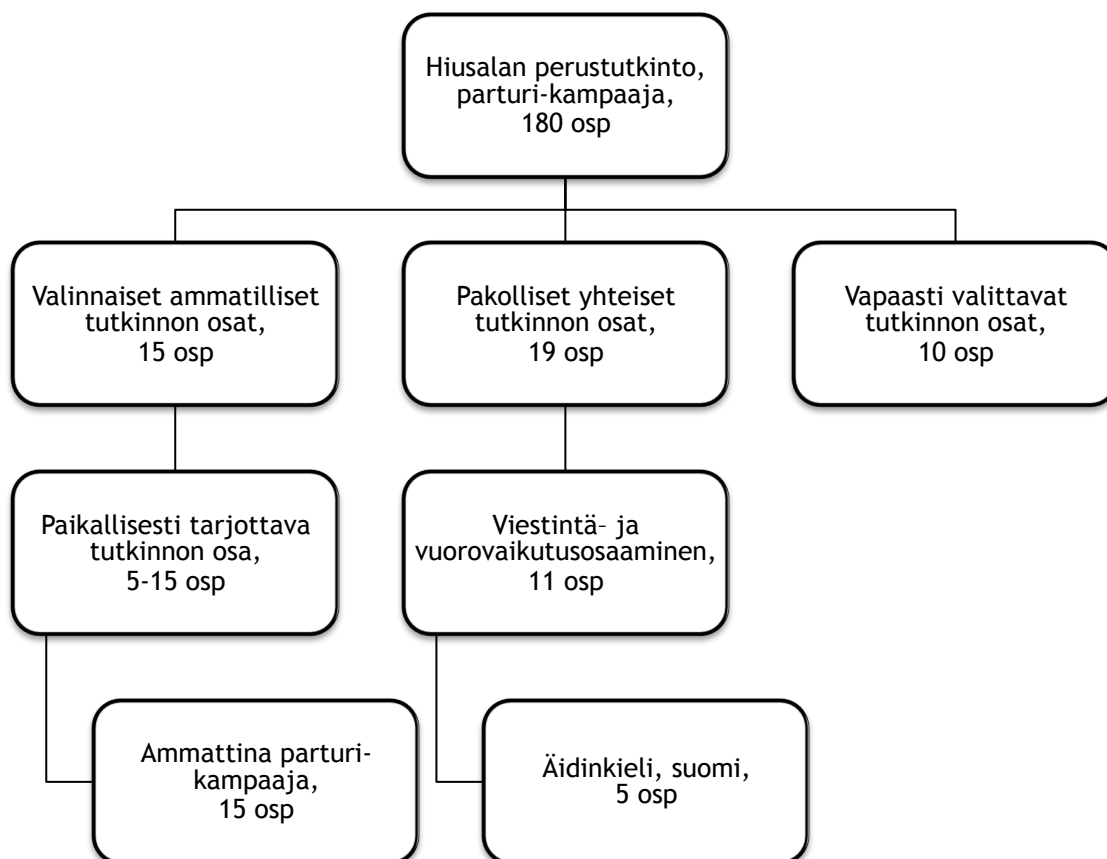
3 Tutkinnon osat hiusalan ammatillisessa peruskoulutuksessa

Hiusalan perustutkinnon pakolliset ammatilliset tutkinnon osat (yht. 120 osp) ovat hiusten leikkaaminen ja partakäsittelyt (35 osp), kampaukset ja ehostus (20 osp), värjäyskäsittelyt (30 osp), permanenttikäsittelyt (15 osp) sekä hiusalan yrittäjäyys ja yritystoiminta (20 osp). Ammatillisiin tutkinnon osiin sisältyy myös valinnaiset tutkinnon osat (yht. 15), joista opiskelijan on valittava 15 osp:ttä. Tutkinnon osat ovat paikallisesti tarjottava tutkinnon osa (5-15 osp), asiakkaan tyylipalvelut (15 osp), hiusten hoito- ja muotoilukokonaisuudet (15 osp), yritystoiminnan suunnittelu (15 osp), tutkinnon osa ammatillisesta peruskoulutuksesta (10-15 osp), tutkinnon osa ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta (15 osp), tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista (15 osp), työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen (5 osp), yrityksessä toimiminen (15 osp), huippuosajana toimiminen (15 osp) ja tutkinnon osa vapaasti valittavista tutkinnon osista (515 osp). (Opetushallitus 43/011/2014, 1-2.)

Yhteiset tutkinnon osat (yht. 35 osp) muodostuvat (kuvio 3) viestintä- ja vuorovaikutusosaamisesta (11 osp), matemaattis-luonnontieteellisestä osaamisesta (9 osp), yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavasta osaamisesta (8 osp) sekä sosiaalisesta ja kulttuurisesta osaamisesta (7 osp). Opiskelija suorittaa hyväksytysti (tai osoittaa osaamisensa) sekä yhteisten tutkinnon osien pakolliset tutkinnon osat (19 osp) että valinnaiset tutkinnon osat (16 osp). Äidinkielen opinnot sisältyvät viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen opintoihin ja ne ovat pakollisia viiden osp:een laajuudelta. Lisäksi opiskelijan on mahdollista osoittaa osaamisena 03 osp:n laajuudelta valinnaisissa äidinkielen opinnoissa. (Opetushallitus 43/011/2014, 2-3.)

Vapaasti valittavat tutkinnon osat koostuvat ammattitaitoa syventävistä tai laajentavista tutkinnon osista, paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin tai osaamistavoitteisiin perustuvista tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien osa-alueista tai lukio opinnoista, jatko-opintovalmiuksia tai ammatillista kehittymistä tukevista opinnoista tai työkokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuvasta yksilöllisestä tutkinnon osasta (Opetushallitus 43/011/2014, 3; Opetushallitus 43/011/2015, Liite 1).

Oppilaitos voi järjestää tietyin ehdoin myös paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia, mitkä sisällytetään valinnaisiin ammatillisiin tutkinnon osiin. Tutkinnon osa nimetään työelämän toimintakokonaisuutta kuvaavaksi ja sille määritellään laajuus opintopisteinä. Lisäksi tutkinnon osille määritellään Opetushallituksen määräysten mukaisesti ammattitaitovaatimukset, ammattitaidon osoittamistavat ja osaamisen arviointi. (Opetushallitus 43/011/2014, 1, 51; Opetushallitus 4/011/2015, Liite 5.) Esimerkkinä paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvasta tutkinnon osasta on Valkeakosken ammatti- ja aikuisopiston järjestämä Ammattina parturi-kampaaja -tutkinnon osa.

Kuvio 3: Tutkinnon osat hiusalan ammatillisessa perustutkinnossa

3.1 Ammattina parturikampaaja

Ammattina parturi-kampaaja -tutkinnon osa kuuluu paikallisesti tarjottaviin ammatillisiin tutkinnon osiin (Opetushallitus 43/011/2014, 2). Opinnot sijoittuvat Valkeakosken ammatti- ja aikuisopiston vuosien 2015 - 2018 lukusuunnitelman mukaan hiusalan ensimmäisen vuosikurssin kahteen ensimmäiseen jaksoon. Opinnot ovat laajuudeltaan 15 osp:ttä, joista opiskelija osoittaa osaamisensa ensimmäisessä jaksossa 10,5 osp:n ja toisessa jaksossa 2 osp:n edestä. Opintojaksoon kuuluu myös ammattiosaamisen näyttö (2,5 osp:ttä), jonka opiskelija suorittaa kyseisen vuosikurssin kolmannessa jaksossa. (Valkeakoski 2015a.)

Tutkinnon osan järjestämistä pidettiin tarpeellisena alaan ja työelämään perehdyttämisen sekä alueen kehittämisen kannalta. Toisen asteen koulutukseen hakeutuneilla on keskimäärin hyvin vähän kokemusta työelämästä, minkä vuoksi opiskelijalla voi olla hiusalan työskentelystä virheellinen kuva. Ammattiin ja työelämään perehdyttävä tutkinnon osa sijoitettiin opintojen alkuun, sillä virheelliset mielikuvat alasta voivat johtaa opintojen keskeyttämiseen tai osaamisalan vaihtamiseen. Mikäli niin käy, on varasijalta koulutukseen tulevalle vielä inhimilliset mahdollisuudet päästä opiskeluihin mukaan. (Metsäsalo 2015.)

Ammattina parturi-kampaaja -tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset (tavoitteet) ja arvioinnin kohteet määritellään kokonaisuudessaan seuraavasti: Opiskelija oppii toimimaan työyhteisön pelisääntöjen ja toimintatapojen mukaisesti huomioiden työterveyteen, työturvallisuuteen ja työlainsäädäntöön liittyvät ohjeet. Lisäksi hän oppii toimimaan erilaisissa työympäristöissä työryhmän jäsenenä ja osaa ottaa huomioon muut työpaikalla toimivat edistään toiminnallaan työyhteisön hyvinvointia. Opiskelijan on opittava huolehtimaan työympäristönsä siisteydestä ja järjestyksestä ja noudattamaan työpaikan kestävän kehityksen mukaisia toimintatapoja sekä huolehtimaan ulkoisesta olemuksesta ja noudattamaan työpuukeutumista. Opiskelija oppii myös noudattamaan työaikoja ja toimimaan erilaisissa asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustilanteissa sekä oppii käyttämään tieto- ja viestintätekniikkaa ja hankkimaan tietoa eri lähteistä. Hän tekee annetut tehtävät sovitussa aikataulussa ja oppii tulkitsemaan opintojen sisältöjä sekä suunnittelemaan omia opintojaan. Opiskelija harjaantuu arvioimaan oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämisen tarpeita sekä suunnittelemaan työtään ja ottamaan vastaan palautetta. (Valkeakoski 2015b.)

Yllä kuvatut tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset olen jakanut kolmeen pääsisältöön ja niihin sisältyviin tiivistettyihin arvioinnin kohteisiin sekä ammattitaitovaatimuksia lähinnä liittyviin teemoihin (taulukko 1). Teemoilla tarkoitetaan Valkeakosken ammatti- ja aikuisopiston nimeämiä laajempia oppisisältöjä, joilla tavoitellaan ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden (ks. taulukko 2) hankkimista.

Pääsisällöt	Opiskelija osaa:	Pääsisältöihin ja ammattitaitovaatimuksiin lähinnä liittyvät teemat
Opiskelutaidot	<ul style="list-style-type: none"> Suunnitella omia opintojaan Tulkita opintojen sisältöjä Suunnitella työtään Ottaa vastaan palautetta Arvioida oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämisen tarpeita Tehdä tehtävät sovitussa aikataulussa 	<ul style="list-style-type: none"> Henkilökohtaistaminen Hiusalan opinnot tutuiksi
Työyhteisössä toimiminen	<ul style="list-style-type: none"> Työskennellä käytännössä Toimia erilaisissa asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustilanteissa Toimia erilaisissa työympäristöissä työryhmän jäsenenä 	<ul style="list-style-type: none"> Vaao toimintaympäristönä Alan työn perusteet Työelämätaidot Parturi-kampaajan

	<ul style="list-style-type: none"> • Toimia työyhteisön pelisääntöjen ja toimintatapojen mukaisesti • Ottaa huomioon muut työpaikalla toimivat • Edistää toiminnallaan työyhteisön hyvinvointia • Huolehtia työympäristön siisteydestä ja järjestyksestä • Noudattaa työaikoja • Noudattaa työpukeutumista ja huolehtia ulkoisesta olemuksestaan • Huomioida työterveyteen, -turvallisuuteen ja -lainsäädäntöön liittyvät ohjeet • Noudattaa työpaikan kestävän kehityksen mukaisia toimintatapoja 	<p>ammatinkuva</p> <ul style="list-style-type: none"> • Asiakaspalvelu ja vuorovaikutus • Työväline- ja laitetuntemus sekä työympäristön huolto • Terveys, turvallisuus ja työhyvinvointi
Tiedonhankinta	<ul style="list-style-type: none"> • Käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa • Hankkia tietoa eri lähteistä 	<ul style="list-style-type: none"> • Selkeä teema puuttuu, voidaan kuitenkin hyödyntää kaikkia edellä mainittuja teemoja

Taulukko 1: Ammattina parturi-kampaaja -tutkinnon osan pääsisällöt, ammattitaitovaatimukset ja niihin liittyvät teemat (Valkeakoski 2015b)

Ammattina parturi-kampaaja -tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten saavuttaminen tulee esille opiskelijan toiminnassa. Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten saavuttaminen tunnustetaan ja tunnustetaan opiskelijan läsnäololla ja jatkuvan näytön periaatteita noudattaen sekä henkilökohtaistetun ammattiosaamisen näytöllä. (Metsäsalo 2015.) Näyttösuunnitelma ei ollut vielä käytettävissä tätä työtä tehtäessä.

3.2 Suomi äidinkielenä

Äidinkielen opinnot sisältyvät opintoalasta riippumattomiin yhteisiin tutkinnon osiin (Opetushallitus 43/011/2014, 2). Opinnot sijoittuvat Valkeakosken ammatti- ja aikuisopiston vuosien 2015 - 2018 lukusuunnitelman mukaan hiusalan ensimmäisen vuosikurssin kolmeen ensimmäiseen jaksoon. Opinnot ovat laajuudeltaan 5 osp:ttä, joista opiskelija osoittaa osaamisensa ensimmäisessä jaksossa 2 osp:n, toisessa jaksossa 1 osp:n ja kolmannessa jaksossa 2 osp:n edestä. (Valkeakoski 2015a.)

Yhteisiin tutkinnon osiin sisältyvän äidinkielen pakollisten opintojen osaamistavoitteet ja arvioinnin kohteet ovat kokonaisuudessaan seuraavat: Opiskelija oppii viestimään ja toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Lisäksi hän oppii ymmärtämään omaan alaansa liittyvien tärkeimpien tekstilajien olennaiset sisällöt ja tarkoituksen sekä käytänteet. Hänen on opittava hakemaan ja käyttämään tietoa eri lähteistä sekä noudattamaan lähteiden käytön periaatteita. Opiskelija oppii myös hyödyntämään median ja verkon tarjoamia viestintä- ja vuorovaikutusvälineitä opiskelussaan sekä tuomaan ammattiosaamisensa näkyväksi. Hän harjaantuu laatimaan alaan liittyviä kirjallisia töitä ja hyödyntää äidinkielen oppimisen luku- ja opiskelu-strategioita. Opiskelija oppii ymmärtämään äidinkielen sekä kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkityksen alan ja ammatin kannalta. Lisäksi hän oppii arvioimaan ja kehittämään omaa äidinkielen taitoaan. (Opetushallitus 43/011/2014, 52.)

Yllä kuvatut tutkinnon osan osaamistavoitteet olen jakanut kolmeen pääsisältöön ja niihin sisältyviin tiivistettyihin arvioinnin kohteisiin sekä osaamistavoitteita lähinnä liittyviin teemoihin (taulukko 2). (Valkeakoski 2015c.)

Pääsisällöt	Opiskelija osaa:	Pääsisältöihin ja osaamistavoitteisiin lähinnä liittyvät teemat
Opiskelutaidot	<ul style="list-style-type: none"> Tehdä ammattiosaamisensa näkyväksi Hyödyntää äidinkielen oppimisen opiskelustrategioita Hyödyntää äidinkielen oppimisen lukustrategioita Arvioida omaa äidinkielen taitoaan Kehittää omaa äidinkielen taitoaan 	<ul style="list-style-type: none"> Opiskelutaidot Oman osaamisen arviointi Kielenhuolto
Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen	<ul style="list-style-type: none"> Viestiä ja toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa Laatia alaan liittyviä kirjallisia töitä 	<ul style="list-style-type: none"> Työelämän kielenkäyttötilanteet Ammattisanasto Puheviestintä Ammatillinen raportointi Asiakirjat Kokoustaito
Tiedonhankinta ja tekstin ymmärtäminen	<ul style="list-style-type: none"> Hakea tietoa eri tietolähteistä Käyttää tietoa Noudattaa lähteiden käytön peri- 	<ul style="list-style-type: none"> Tiedonhankinta Tekstin rakentuminen ja tekstityypit

	aatteita <ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää omaan alaan liittyvien tekstilajien käytänteet, sisällön ja tarkoituksen 	<ul style="list-style-type: none"> • Lähteiden käyttö ja lähdekriittisyys • Tekijänoikeudet
Mediataidot ja verkko- viestinnän hyödyntäminen	<ul style="list-style-type: none"> • Hyödyntää mediaa opiskelussaan • Hyödyntää verkon tarjoamia viestintä- ja vuorovaikutusvälineitä opiskelussaan 	<ul style="list-style-type: none"> • Mediaosaaminen • Verkkoviestintä
Kielen ja kulttuurin tunteminen	<ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää äidinkielen merkityksen alan ja ammatin kannalta • Ymmärtää kirjallisuuden merkityksen alan ja ammatin kannalta • Ymmärtää kulttuurin merkityksen alan ja ammatin kannalta 	<ul style="list-style-type: none"> • Kielen ja kulttuurin tuntemus • Äidinkieli ja äidinkielen merkitys

Taulukko 2: Äidinkielen tutkinnon osan pääsisällöt, osaamistavoitteet ja niihin liittyvät teemat (Valkeakoski 2015c)

4 Oppiaineintegroinnin pääpiirteet

Opetuksen integrointi ja sen synonyymit integraatio ja eheyttäminen on laaja ja moniulotteinen käsite. Kasvatustieteellisestä näkökulmasta tarkasteltuna integraatiolla tarkoitetaan yhteenkuuluvan kokonaisuuden muodostamista ja kokonaisvaltaisuutta, mikä ilmenee opetustyössä sisältöjen jäsentämisenä laajoiksi kokonaisuuksiksi. (Leppäaho 2007, 79, 82). Opetustyössä integroinnin tavoitteina on mm. löytää eri oppiaineiden yhteiset tavoitteet ja sisällöt ja toteuttaa ne opetuksessa sekä käyttää sitä apuna kehittävien ja havainnollistavien oppimisympäristöjen luomiseen. (Takala 2004, 14; Leppäaho 2007, 79.) Integroida voidaan niin ammatillisten tutkinnon osien välillä kuin yhteisten tutkinnon osien keskenkin ja jopa yksittäisen oppiaineen sisällä (Tarkoma 2004, 6; Aaltonen 2003, 49.)

Oppiaineiden integrointi tarjoaa enemmän aikaa aihekokonaisuuksien opetukseen, mikä mahdollistaa opiskelijan ymmärrystä tukevan syvällisemmän oppimisen (Leppäaho 2007, 88). Oppiminen määritellään perinteisesti opiskelijan tietojen, taitojen ja asenteiden kehittymisenä (Salakari 2009, 170). Ymmärrystä tukevan syvällisemmän oppimisen lisäksi oppiainerajat ylittävä integrointi tuo opetukseen ainekohtaisia näkökulmia. (Leppäaho 2007, 88.) Integrointi tuo kiinnostavuutta opetukseen, monipuolistaa opetusmenetelmiä sekä tekee oppimisesta mielekäästä (Takala 2004, 10, 15). Opiskelijat oppivat tuntemaan kytkökset eri oppiaineiden välillä ja he välttyvät päällekkäisiltä tehtäviltä, jotka liittyvät useampaan aineeseen. Kuorittavuuden vähentymisen lisäksi opiskelijat hyötyvät integroinnista myös saamalla kahden eri aineen osa-arvioinnin samalla kertaa. (Laaksonen 2004, 63; Tarkoma 2004, 7.)

Vallalla oleva sosiokonstruktiivinen oppimiskäsitys tukee integrointia, joka mahdollistaa kokonaisvaltaisten oppimiskokemusten tuottamisen. Opettamisessa on otettava huomioon opiskelijan yksilölliset ominaisuudet ja valmiudet, sillä suuri osa opiskelijoista oppii kokonaisvaltaisesti. Kokonaisvaltaiselle oppijalle eri yhteyksistä tulevan sirpaleisen tiedon jäsentäminen mieleen jääväksi kokonaisuudeksi on haasteellista. Uusi asia opitaankin parhaiten, kun se voidaan liittää jo olemassa olevaan tietopohjaan. (Takala 2004, 10-11, 14.) Perinteinen ainerajainen opetus voi suosia opiskelijoita, jotka oppivat mekaanisesti ja suorituskeskeisesti. Oppimistulokset jäävät kuitenkin puutteellisen ymmärryksen varaan. (Leppäaho 2007, 88.)

Työn monimutkaisuuden ja tosielämän ilmiöiden hallinta saavutetaan todennäköisemmin opiskelun jäsentämisellä laajoiksi, mielekkäiksi ja oppiainerajat ylittäviksi kokonaisuusiksi niiden pilkkomisen ja eriyttämisen sijaan. Sosiokonstruktiivisen oppimiskäsityksen mukaan opetuksessa pitää huomioida opiskelijälähtöisyys, jolloin valmiiksi purettua nippelitietoa tärkeämpää on tukea opiskelijan oman ajattelun kehittymistä, monipuolista tiedon hallintaa sekä asioiden näkemistä laajemmassa perspektiivissä. Lisäksi oppiainerajat ylittävillä aihekokonaisuuksilla mahdollistetaan pääpainon siirtyminen opettamisesta oppimiseen. (Keipi 2004, 22, 24).

Leppäahon (2007, 82) mukaan integroinnin kolme keskeisintä näkökulmaa ovat 1) ajallinen toteutus (horisontaalinen - vertikaalinen), 2) oppiaineiden käsittelytapa (sulauttava - erillisinä yhdistävä) ja 3) opetuksen lähtökohta (oppijakeskeinen - opettajakeskeinen). Näiden näkökulmien mukaan oppiaineiden integroinnin toteutusta voidaan suunnitella ja valita niille halutut painotusalueet oppisisällön tavoitteiden mukaisesti. Opetuksen integrointi vaatii onnistuakseen syvällistä suunnittelua ja opiskeltavaan teemaan perehtymistä. (Leppäaho 2007, 87-89.)

Horisontaalisella integroinnilla tarkoitetaan ainerajat ylittävää opetusta, jolloin oppilas voi muodostaa opetettavasta aiheesta mielekkäitä kokonaisuuksia. Vertikaalisella integroinnilla tarkoitetaan puolestaan opetusta, missä tyypillisesti samaan oppiaineeseen kuuluvat toisiinsa liittyvät oppisisällöt ja opetustilanteet järjestetään ajallisesti peräkkäin järkeviksi kokonaisuuksiksi. (Hellström 2008, 55.) Oppiaineita erillisenä yhdistävissä integraation muodoissa oppiainerajoja ei ylitetä, vaan integrointi toteutetaan yhdistämällä oppiaineita tai niiden aihealueita ja niiden peruskäsitteet ja -taidot opetetaan oppiainekohtaisesti. Siitä huolimatta oppilasta voidaan kuitenkin ohjata eri oppiaineiden yhteyksien ymmärtämiseen, vaikka aineiden omat katsontakannat säilyvät opetuksessa. Oppiaineet sulauttavassa integraation muodossa puolestaan oppiaineet pyritään sulauttamaan täydellisesti toisiinsa, jolloin koulupäivää rytmittävät laajat aihekokonaisuudet tai teemat. Opetuksen lähtökohdalla puolestaan tarkoitetaan oppiaineiden käsittelytapaa itse opetustilanteessa. Oppijakeskeinen integraatio opettajan näkökulmasta tarkoittaa oppiaineiden ja oppisisältöjen uudelleenorganisointia opetusti-

lanteessa tai perustutkinnon perusteissa. Tavoitteena on sulauttaa erilaiset opetustapahtumat ja oppiaineet yhdeksi kokonaisuudeksi oppijan mieleen. (Aaltonen 2003, 54, 64-66.) Tässä työssä opetuksen integrointi painottuu oppiaineita erillisenä yhdistävään integroinnin muotoon. Integroitavien tutkinnon osien luonteen vuoksi opettajilta edellytetään myös kollegiaalista työskentelyä.

Leppäaho (2007, 94) käyttää opetuksen integroinnin suunnittelu- ja toteutustyötä ohjaavina periaatteina seuraavia kysymyksiä:

1. Kuinka monta oppiainetta integroituun opetukseen sisällytetään?
2. Miten integroinnissa säilytetään, hävitetään tai jätetään huomiotta eri oppiaineiden rajat?
3. Miten integrointi suunnitellaan?
4. Miten syvällisesti ja missä laajuudessa integrointi tapahtuu?
5. Miten integrointi toteutetaan? (Leppäaho 2007, 94.)

Nämä Leppäahon (2007, 94) laatimat kysymykset ohjaavat myös tämän työn integrointisuunnitelmaa (liite 1).

4.1 Tiimiopettajuus

Integroinnin edellyttämä kollegiaalinen yhteistyö voidaan toteuttaa mm. tiimiopetuksena. Tiimityö vaatii opettajilta sekä kommunikointitaitoja että sosiaalisia vuorovaikutustaitoja, vaikka pedagogisien toimintamallien mukaan yhteistyön intensiteetti ja työnjako voivat vaihdella merkittävästi: Suppeimmillaan tiimityö on opetuksen yhteissuunnittelusta ja laajimmillaan se muodostuu yhteissuunnittelun lisäksi yhteisopettamisesta ja -arvioinnista sekä kollegoiden välisestä vertaispalautteesta ja keskustelusta. Tiimityön tavoitteena on hyödyntää erilaisia asiantuntijuuksia opetuksessa. (Aaltonen 2003, 57, 59.)

Tiimiopetuksen onnistuminen edellyttää opettajalta myös ajattelutavan muutosta. Kollegiaalisen yhteistyön myötä hän joutuu luopumaan opetuksensa yksityisyydestä ja altistamaan itsensä työtovereiden tarkkailulle ja kritiikille. Lisäksi hän joutuu hahmottamaan uudelleen sekä opetusprosessia että omaa rooliaan opettajana. Oppiaineiden onnistunut integrointi edellyttääkin, että opettajatiimi pystyy sopimaan keskenään yhteisopetuksen opettajien rooleista, tavoitteista, ajoituksesta ja toteutustavasta. (Aaltonen 2003, 59-61, 176.) Oppimisen keskeisimpien tavoitteiden ja opetuksen painotuksen määrittelemine on tärkeää, sillä opiskelijat suhteuttavat viestintää eri tavoin omaan ammatilliseen osaamiseensa (Kostiainen 2003, 47, 153).

Yleisesti voidaan ajatella, että oppiaineiden integrointi lisää opiskelijoiden opiskelumotivaatiota. Motivaatiolla tarkoitetaan sitä opiskelijan henkilökohtaista tilaa, joka aikaansaa, ohjaa ja ylläpitää toimintaa. Motivaatio liittyy myös opiskelijan määrätietoisuuteen ja periksiantamattomuuteen sekä suorituksen intensiteettiin. Yksi tapa luokitella motivaatiotekijöitä on jakaa motivaatio sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Sisäisellä motivaatiolla tarkoitetaan tilannetta, missä opiskelija on motivoitunut tehtävän suorittamiseen sen itsensä vuoksi. Ulkoisella motivaatiolla puolestaan tarkoitetaan tässä yhteydessä tilannetta, missä opiskelijan motivoituminen johtuu ulkoisista tekijöistä. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 177, 179.)

5 Pedagoginen näkökulma

Tripodinen tiedonkäsitys (teoria, käytäntö ja kokemus) on korvannut dualistisen ajattelutavan (teoria ja käytäntö), minkä seurauksena pedagogiikan perusteita on täytynyt arvioida uudelleen (Poikela 2008, 70). Muutoksia tarvitaan sekä pedagogisessa suunnittelussa että toiminnassa. Suunnittelun lähtökohtana täytyy olla opiskelijan osaaminen ja kehittymisen tukeminen. Pedagogisen toiminnan keskiössä täytyy puolestaan olla osaamisen hankkimisen tukeminen ja osaamisen saavuttamiseksi tarvittavat oppimisprosessit sekä opetus-, ohjaus- ja arviointiprosessit. (Kärki 2013, 10.)

Oppimisen kokemuksellisuutta korostavissa lähestymistavoissa painotetaan teorian ja käytännön vuorovaikutuksen lisäksi myös oppimisen sosiaalisuutta, reflektiivisten taitojen kehittämistä ja ongelma-keskeisyyttä. Ammatilliseen kulttuuriin sosiaalistuminen korostuu myös sosiokulttuurisessa oppimisenäkemyksessä ja oppimisen situaatioteorioissa. Keskeisenä oppimisen mekanismina pidetään ammatillisen kulttuurin vuorovaikutukseen osallistumista sekä käytännön oppimista aitojen ongelmien avulla. Näkemykset korostavat viestintäosaamisen oppimisen tilanne-, konteksti- ja kulttuurisidonnaisuutta. Näistä johtuen myös oppimisen siirtovaikutus on keskeisessä asemassa, sillä siirrettävyys liittyy oleellisesti viestintäosaamiseen. (Aaltonen 2003, 19.) Oppimisen siirtovaikutuksella tarkoitetaan sitä, miten opiskelija osaa soveltaa tiettyssä tilanteessa oppimansa taitoa kyseisestä tilanteesta poikkeavissa olosuhteissa (Salakari 2009, 178). Siirrettävinä taitoina pidetään mm. suullisia ja kirjallisia viestintätaitoja sekä ongelmanratkaisutaitoja (Kostiainen 2003, 38).

Hiusalalla oppimisen siirtovaikutus näkyy sekä viestinnällisessä että ammatillisessa osaamisessa. Opiskelijan on harjaannuttava toteuttamaan erilaisia asiakastöitä sekä hallittava monipuoliset asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustaidot myös kouluympäristön ulkopuolella vaikka hänen toimintaympäristönsä ja työryhmänsä muuttuu.

Oppimisympäristön käsitteellä tarkoitetaan niiden kokonaisuuksien summaa, jonka avulla opettaja toteuttaa opetustaan. Yksi opetuksen tärkeimmistä tavoitteista on ohjata opiskelijaa

ymmärtämään aktiivisen ajattelun merkitys ammattitaidon kehittymisen näkökulmasta. Opiskelijan ajattelun tarkoituksenmukainen suuntaaminen ja aktivoituminen edellyttääkin yleensä ulkoista ohjausta tai opetusta. Toisinaan ajattelu voi suuntautua ja aktivoitua toivotulla tavalla myös opiskelijan spontaanin toiminnan seurauksena. Näkemys oppijan omasta aktiivisuudesta ei kuitenkaan vähennä viestintäosaamisen merkitystä oppimista ohjaavana tekijänä. Opetusympäristöjen ja -käytänteiden merkitys korostuu opiskelijan aktiivista ajattelua tukevan opetuksen lisäksi myös oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyssä ja voittamisessa. (Lehtinen, Kuusinen, Vauras 2007, 221, 249, 251.)

Opiskelijan tietoisuus aktiivisesta toiminnastaan mahdollistaa ajattelun ja toiminnan ymmärtämisen sekä niiden mielekkään säätelyn ja ohjaamisen. Näitä taitoja kutsutaan kasvatustieteissä kirjallisuudessa metakognitioksi. Opiskelijan metakognitiivisten kokemusten havaitseminen on eräs oppimiseen liittyvä tärkeä tekijä, minkä avulla opettaja voi tarkoituksenmukaisesti ohjata opiskelijan oppimista palautteen säätelyn ja sopivan avunannon kautta. (Lehtinen ym. 2007, 147, 221-222.) Metakognitiivisten kokemusten havaitsemisen lisäksi opettajan on otettava ohjaustyössään huomioon opiskelijan yksilölliset luonteenpiirteet ja oppimishistoria, jotka määrittelevät osaltaan opiskelijan oppimisprosessin kulkua (Kegan 2009, 45; Tirri 2013, 59).

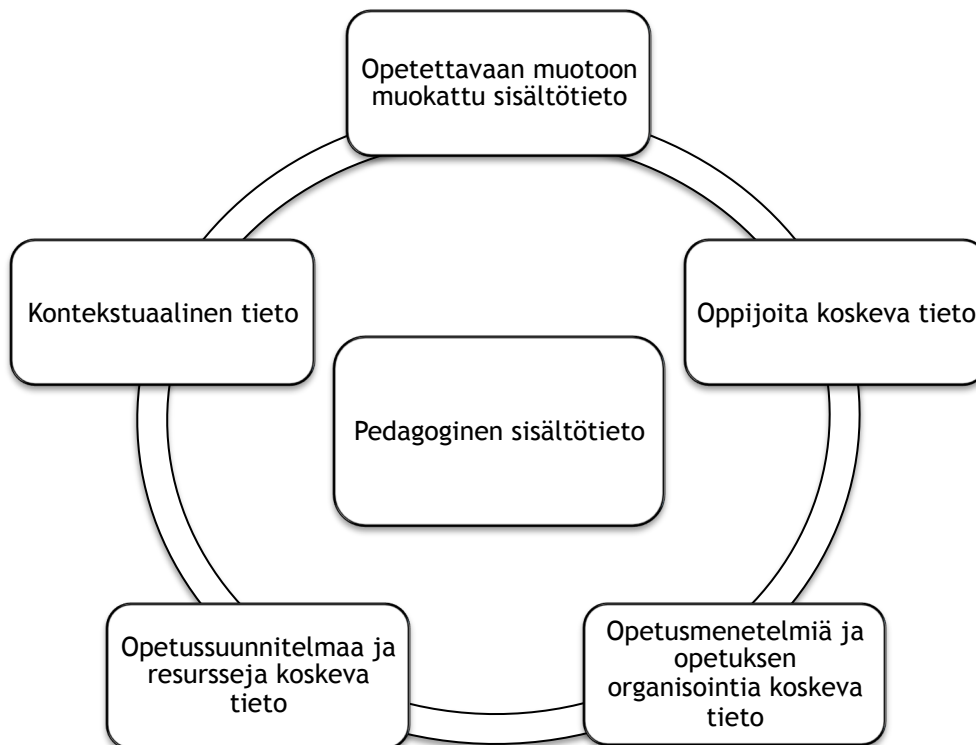
Ammattipedagogiikalla voidaan tarkoittaa ammatillisessa koulutuksessa sovellettavia oppimiseen ja opetukseen liittyviä tavoitteita, sisältöjä, menetelmiä ja materiaaleja (Helakorpi 2008a, 16). Edellisen lisäksi pedagogisuudella tarkoitetaan myös sellaista asioiden esittämistapaa, josta ilmenee myös niiden käyttökelpoisuus (Alho & Korhonen 2007, 98-99). Sen tehtävänä on luoda perusedellytykset teoriaa ja käytäntöä integroivan kokemustiedon tuottamiselle (Poikela 2008, 70-71). Teorian ja käytännön tasapainoinen liitto antaa opiskelijalle perusteita käsitellä ja uudistaa sekä työ- että toimintatapojaan (Luukkainen 2008, 197). Pedagogiset ratkaisut ovat onnistuneen oppiaineintegroinnin lähtökohta.

Pedagogisten ongelmien seuraukset voivat näkyä opiskelijoissa mm. motivaation puutteena. Näihin oppimisen ja osaamisen ongelmiin haetaan ratkaisua uusista toimintatavoista, joissa painottuvat vuorovaikuttaminen, ongelmanratkaisu ja tekemällä oppiminen niin itsenäisesti kuin ryhmässäkin. (Poikela 2008, 68.) Uudella oppimisteknologiaa ja sopivaa oppimisteoreettista taustaa hyödyntävällä kokemuseräisen oppimisen lähestymistavalla voidaan saavuttaa erinomaisia oppimistuloksia. Opettajan on mietittävä tilannekohtaisesti eri menetelmien soveltuvuutta opetuksessa, sillä hyvien oppimistulosten saavuttamiseksi kokemuseräisen oppimisen ja muiden oppimisen muotojen sekä oppilaan oppimaan ohjauksen täytyy olla tasapainossa keskenään. (Salakari 2008, 92.) Opetuksessa on huomioitava myös opiskelijoiden erilaiset oppimistyylit. Monipuolisten opetusmenetelmien käyttämisellä turvataan niin kinesteetti-

sesti, visuaalisesti kuin auditiivisestikin oppivan opiskelijan tasavertaiset mahdollisuudet opinnoissa menestymiseen.

Valkeakosken ammatti- ja aikuisopiston hiusalan pedagogiset ongelmat painottuvat suuriin ryhmäkokoihin, keskittymis- ja motivaatio-ongelmiin sekä opetuksen yksilöimiseen. Pedagogisina ratkaisuin edellä kuvattuihin ongelmiin on tekemällä oppimisen periaate ja erityisesti aloittavan ryhmän apuna käytettävä ohjaaja. Ohjaajan avun myötä opettajalla on paremmat mahdollisuudet ja edellytykset opetuksen eriyttämiseen, mikä puolestaan parantaa opiskelijoiden opiskelumotivaatiota. Lisäksi oppilaitoksessa hyödynnetään ongelmien pedagogisena ratkaisuna aloittavien ja jatkavien ryhmien välistä tiivistä yhteistyötä. (Metsäsalo 2015.)

Pedagogisella sisältötiedolla (kuvio 4) tarkoitetaan opettajan tietoisessa käytössä olevaa ammatillista tietoperustaa. Sisältötieto on aihesidonnaista ja se heijastuu poikkeuksetta opettajan pedagogisiin ratkaisuihin. Sen pohjalta opettaja valitsee kulloinkin tarkoituksenmukaisen opetuksen lähestymistavan ja sisällön sekä opetusesimerkit. (Aaltonen 2003, 19, 203; Lahtinen 2007, 166.) Pedagogiseen sisältötietoon kuuluu lisäksi eksakti tieto opetettavan aiheen keskeisistä käsitteistä ja opetuksen tavoitteista sekä aiheen sitominen opiskelijan jo olemassa olevaan tietopohjaan (Aaltonen 2003, 201-202; Aaltonen & Sormunen 2006, 303).

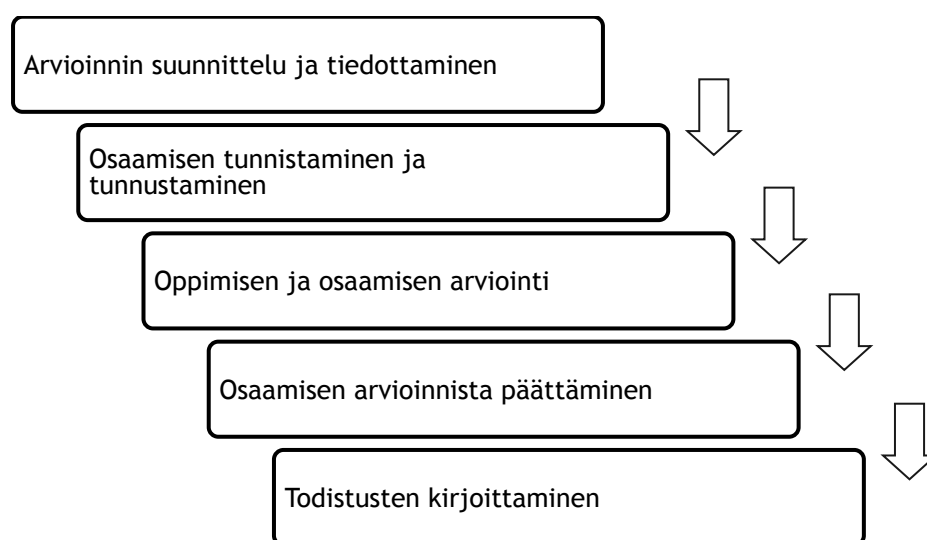

Kuvio 4: Pedagogisen sisältötiedon eri ulottuvuudet (Aaltonen & Sormunen 2006, 302-303)

Käyttötiedolla kuvataan puolestaan opettajan kokonaisvaltaista tietoperustaa, joka muodostuu opetusta koskevista mielikuvista, käsityksistä ja uskomuksista sekä opettajan näkemyksistä itse opetustilanteesta ja oppimisesta. Se muovautuu opettajan teoreettisen tiedon, kokemusten ja toiminnan osatekijöistä ja tarjoaa opettajalle laajat mahdollisuudet opetuksen suunnittelulle ja toteutukselle. (Aaltonen 2003, 19, 75.) Lisäksi opettajan käyttötietona voidaan pitää hänen käsityksiään oppiaineintegroinnista, sillä ne vaikuttavat myös integroinnin suunnitteluun ja toteuttamiseen. (Aaltonen 2003, 19, 75, 93.)

6 Arviointi

Osaamisperusteinen ajattelu on muuttanut myös arviointia koskevaa sääntelyä. Opintosuoritusten arvioinnista on siirrytty työelämän työ- ja toimintaprosesseja vastaavien laajojen osaamiskokonaisuuksien arviointiin. Saavutettu osaaminen ilmenee opiskelijan ammatillisena toimintana ja sitä arvioidaan työtilanteissa ja -toiminnassa. Oppiminen ja osaaminen arvioidaan selkeästi erikseen: oppimisen arvioinnilla tuetaan ja ohjataan ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamista (oppimisprosessia), ja osaamisen arvioinnilla arvioidaan osaamisen tasoa (oppimistuloksia). Osaamista arvioidaan vertaamalla sitä tutkinnon perusteissa määriteltyyn osaamiseen (kriteeriperusteinen arviointi), minkä perusteella opiskelijalle annetaan tutkinnon osasta pääsääntöisesti arviointiasteikon mukainen arvosana. Oppimisen arviointi on puolestaan opiskelijan oppimisen etenemisen ja osaamisen kehittymisen seuraamista sekä palautteen antamista lähinnä sanallisesti. Oppimisesta ei anneta arvosanoja, mutta arviointi dokumentoidaan ja sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi opiskelijan henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa tehtäessä. (Opetushallitus 2014:8, 8, 13-14, 39-40.) Arviointiprosessi etenee kuvion 5 mukaisesti.

Kuvio 5: Arviointiprosessin kulku (Kärki & Hyppönen 2015, 5)

Opetuksesta vastaava opettaja arvioi oppimista suullisen ja / tai kirjallisen palautteen muodossa monipuolisesti ja riittävän usein. Työssäoppimisessa arvioinnista vastaa myös työnantajan nimeämä henkilö. (L 787 / 2014, 24 b §.) Opiskelijalla on myös oikeus saada aikaisemmin hankittu osaaminen tunnistetuksi ja tunnustetuksi, mikäli osaaminen vastaa tutkinnon perusteiden mukaisia ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Opiskelija voi saada osaamisen tunnustus- ja tunnustusmenettelyllä suoritetuksi tutkinnon osia kokonaan tai osittain. (Opetushallitus 2014:8, 13-14.)

Arvioinnin lähtökohtana täytyy olla opiskelijan osaaminen ja osaamisen saavuttamisen tukeminen. Arvioinnin periaatteina on ohjata ja kannustaa opiskelua, kehittää edellytyksiä itsearviointiin, antaa tietoa opiskelijan osaamisesta sekä varmistaa, että tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet tulevat saavutetuiksi (L 787/2014, 24 a §). Ohjaava ja kannustava arviointi voidaan toteuttaa yhteistyössä kaikkien oppimistapah-tumassa mukana olevien kesken. Se on oppimisen aikana käytävää vuorovaikutteista keskustelua, jolla pyritään edistämään opiskelijan oppimista. Annettu palaute vaikuttaa opiskelijan itsearviointitaitoihin ja vähitellen kehittyvään itseohjautuvuuteen. Itsearviointia kehittävä palaute on konkreettista osaamisen analysointia siten, että opiskelija oppii tiedostamaan ja havainnoimaan oppimistaan ja toimintaansa suhteessa tutkinnon osien ammattitaitovaatimuk-siin, osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin. (Opetushallitus 2015:11, 6-7.)

Myös kriteeriperusteisessa arvioinnissa opiskelijan osaamista verrataan tutkinnon perusteissa määriteltyihin ammattitaitovaatimuksiin, osaamistavoitteisiin sekä arviointikriteereihin, joilla kuvataan arvioitavan ammattitaidon eritasoista hallintaa (Opetushallitus 2015:11, 6, 44). Val-tioneuvosto säätää asetuksellaan (811/1998, muutos 329/2015, 10 §) osaamisen arviointias-teikosta. Hyväksytty osaaminen arvioidaan pääsääntöisesti asteikolla kiitettävä (K3), hyvä (H2) ja tyydyttävä (T1) (A 811/1998, muutos 329/2015, 10 §). Tyydyttävällä tasolla opiskelija osaa taidot, jotka hänen on vähintään osattava (hallittava?) työllistyäkseen (Opetushallitus 2015:10, 31). Arviointiasteikkoa sovelletaan ammatillisen perustutkinnon tutkinnon osien, yh-teisten tutkinnon osien ja ammattiosaamisen näyttöjen arviointiin. (A 811/1998, muutos 329/2015, 10 §.)

Ammattiosaamisen näytöillä opiskelija osoittaa osaamisensa ammatillisten tutkinnon osien osaamiskokonaisuuksista aidoissa työtilanteissa, joissa ammattitaito on määritelty konkreetti-sen työn tekemisellä. Opiskelijan tulee osoittaa osaamisensa riittävän kattavasti, jotta perus-tutkinnon perusteissa määriteltyt ammattitaitovaatimukset ja arvioinnin kohteet sekä kritee-rit täyttyvät. Kattavuutta arvioidaan koko työprosessin, työmenetelmien ja -välineiden sekä työn perustana olevan tiedon ja elinikäisen oppimisen avaintaitojen hallinnan hallinnan koko-naisuutena. (Opetushallitus 2015:10, 29-31.)

Ammattitaitovaatimusten arvioinnin kohteet ovat osaamisalasta riippumatta 1) työprosessin hallinta, 2) työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta, 3) työn perustana olevan tiedon hallinta ja 4) elinikäisen oppimisen avaintaidot. Elinikäisen oppimisen avaintaitojen (ks. kohta 2.3) osaamista arvioidaan sekä omana ryhmänään että muiden arvioinnin kohteiden yhteydessä. (Opetushallitus 2015:10, 30.) Arvioinnin kohteet koostuvat taulukon 3 mukaisista sisällöistä.

Arvioinnin kohteet	Arvioidaan
Työprosessin hallinta	<ul style="list-style-type: none"> • Työkokonaisuuden toteuttamista • Työjärjestysten ja -vaiheiden suorittamista • Itsenäisyyttä ja vastuullisuutta työn toteuttamisessa • Työn suunnitelmallista tekemistä • Työn onnistumisen itsearviointia • Oman toimintansa kehittämistä • Työsuunnitelman tekemistä
Arvioinnin kohteet	Osoitetaan
Työmenetelmien, -välineiden ja -materiaalin hallinta	<ul style="list-style-type: none"> • Erilaisten työmenetelmien hallinta • Taito käyttää työhönsä kuuluvia työvälineitä ja koneita • Taito käyttää työhönsä kuuluvia materiaaleja
Työn perustana olevan tiedon hallinta	<ul style="list-style-type: none"> • Olemassa olevan tietopohjan hallinta • Olemassa olevan tietopohjan soveltamiskyky
Elinikäinen oppiminen	<ul style="list-style-type: none"> • Oppiminen ja ongelmanratkaisukyky • Vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot • Ammattietiikan noudattaminen • Terveiden, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioiminen

Taulukko 3: Ammattitaitovaatimusten arvioinnin kohteet ja sisällöt (Opetushallitus 2015:11, 43-44)

Opetushallitus kannustaa yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden arvioinnin liittämiseen ammatillisten tutkinnon osien arviointiin silloin, kun se on luontevaa. Koska yhteiset tutkinnon osat eivät muodostu ammatillisten tutkinnon osien tapaan työkokonaisuuksista, integroinnin avulla osaamisen arviointi kytkeytyisi suoraan opiskelijan tulevassa työssään tarvitsemiin tietoihin ja taitoihin. Lisäksi yhteisten tutkinnon osien arviointi täytyy suunnitella siten, että opiskelija voi osoittaa hallitsevansa arvioitavan osa-alueen kattavasti, vaikka arvioitavat sisäl-

löt olisikin opeteltu pienempinä osina. Yhteisiä tutkinnon osia voidaan arvioida myös ammat-tiosaamisen näyttöjen yhteydessä. (Opetushallitus 2015:11, 47-49.)

Opiskelijan saa tutkinnon osan arvosanan osaamisen arvioinnin perusteella. Tutkintotodistuk-sesta ilmenee kaikki opiskelijan perustutkinnon perusteiden mukaisesti suoritettujen tutkin-non osien arvosanat tasoilla 1 (tydyttävä), 2 (hyvä) ja 3 (kiitettävä). Tietyt tutkinnon osat voidaan kuitenkin arvioida koulutuksen järjestäjän päätöksellä arvosanalla hyväksytty. Todis-tus annetaan opiskelijalle hänen suoritettuaan kaikki perustutkintoon kuuluvat ammattiosaa-misen näytöt ja tutkinnon osat hyväksytysti. Tutkintotodistus koostuu päättötodistuksesta ja näyttötodistuksesta. (Opetushallitus 2015:11, 43, 63; Opetushallitus 90/011/2014, muutos 15.6.2015, 1-2.)

7 Opettajien valmiudet ja integrointi

Opettajan työn keskeisimpänä tavoitteena on ohjata opiskelijaa oppimiseen. Tavoiteltu suun-ta kaikkitietävästä opettajasta kysymyksiä esittävään ohjaajaan ei kuitenkaan tarkoita sitä, että sisältöjen, erityisesti perusteiden, hallinnasta luovuttaisiin (Luukkainen 194.) Oppijaläh-töisillä opetusmenetelmiä käyttämällä opettaja mahdollistaa opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen kehittymisen jo opiskeluvaiheessa. Oppijalähtöisiä opetusmenetelmiä ovat esimerkik-si ongelmalähtöinen oppiminen ja projektioppiminen (Salakari 2009, 29.) Ohjaamista ei siis voida pitää opettamisen vastakohtana. Työn ulkoisista edellytyksistä ja opiskelijan iästä huo-limatta opettajalla on velvollisuus aktivoida, suunnata, ylläpitää, syventää ja arvioida opiske-lijassa tapahtuvaa oppimisprosessia. (Luukkainen 2008, 194-195.)

Opetushallitus on laatinut suosituksen koulutuksen ohjauksen laadun kehittämistä ja varmis-tamista varten. Hyvän ohjauksen kriteereissä myös opiskelijan rooli nähdään aktiivisena ja ohjaukseen osallistuvana. Riittävä ohjaus tukee mm. opiskelijan ammatti-identiteetin kehit-tymistä ja se on perustana niin opiskeluvaiheiden kuin opiskelijan itsetuntemuksenkin kehit-tämiseen. Ohjauksella tuetaan myös opiskelijan aktiivisuutta, osallisuutta ja vastuullisuutta sekä edistetään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoisuutta oppilaitoksen tasa-arvosuunnitelman mukaisesti. Lisäksi hyvällä ohjauksella tuetaan ammatillisten opintojen suorittamista ja opis-kelijan siirtymistä jatko-opintoihin tai hakeutumista työelämään. (Opetushallitus 2014, Infor-maatioaineistot 2014:5, 3, 5, 10-11, 13-14.)

Opettajien (henkilökohtaiset) edellytykset oppiaineintegroinnin suunnitteluun ja toteuttami-seen vaihtelevat. He ovat taustansa ja koulutuksensa takia erilaisessa asemassa keskenään oppiaineintegrointia suunniteltaessa ja toteutettaessa. (Aaltonen 2003, 18.) Äidinkielen opet-taja hallitsee oman alansa syvällisesti, mutta hänellä ei välttämättä ole ammattiaineiden kannalta merkittävää substanssiosaamista. Ammatillisella opettajalla puolestaan hallitsee

alansa substanssin, mutta häneltä voi puuttua edellytetyn tason viestinnän osaaminen. Onnistuneen oppiaineintegroinnin kannalta onkin tärkeää, että nämä erilaiset asiantuntijuudet yhdistyvät, jolloin opettajat voivat toteuttaa opiskelijoiden näkökulmasta hyviä oppimiskokonaisuuksia (Aaltonen 2003, 18).

7.1 Hiusalan ammatillisen opettajan kelpoisuus ja osaaminen

Hiusalan ammatillisen opettajan muodollinen pätevyys on henkilöllä, joka on suorittanut 1) estenomin tutkinnon (opetusalaan vastaava ammattikorkeakoulututkinto) tai hiusalan erikoisammattitutkinnon, 2) 60 opintopisteen tai 35 opintoviikon laajuiset opettajan pedagogiset opinnot ja 3) työskennellyt opetusalaansa lähinnä vastaavissa työtehtävissä vähintään viiden vuoden ajan (L 1168/2010, 13 §). Ammatillista opetusta voi antaa myös henkilö, jolla ei ole ammatillisen opettajan pedagogista pätevyyttä, mikäli hän sitoutuu suorittamaan kyseiset opinnot kolmen vuoden sisällä palvelussuhteen alkamisesta (L 1168/2010, 13 a §).

Ammatillinen opettajankoulutus antaa yleisen opettajan pedagogisen pätevyyden kaikkiin opilaitosmuotoihin (Tampereen ammattikorkeakoulu 2015). Koulutus on tarkoitettu opettajiksi aikoville tai opettajan työtä tekeville, joilta puuttuvat pedagogiset opinnot (Hämeen ammattikorkeakoulu 2015). Opettajankoulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle tiedot ja taidot erilaisten opiskelijoiden oppimisen ohjaamiseen ja arviointiin. Koulutuksen osaamisalueisiin kuuluvat myös kulttuuri-, hyvinvointi- ja kumppanuusosaaminen. Ammatillisen opettajakoulutuksen tavoitteet täyttyvät kasvatustieteen perusopintojen, ammattipedagogisien opintojen, opettajaharjoittelun sekä valinnaisien pedagogisien opintojen osaamisalueiden sisällöillä. (Tampereen ammattikorkeakoulu 2015.)

Ammatillisen opettajan päätehtävänä on ammattikasvatus ja ammattiin kasvatus. Opettajan vastuulla on kasvatus- ja opetustehtävien lisäksi myös sisältöosaamisen ennakointivaade, mikä edellyttää vahvaa ammattien kehityksen ja työelämän tuntemista sekä osaavaa analyysiä. (Luukkainen 2008, 191.)

7.2 Ammatillisen koulutuksen äidinkielen opettajan kelpoisuus ja osaaminen

Ammatillisen koulutuksen äidinkielen opettajan muodollinen pätevyys on henkilöllä, joka on suorittanut 1) ylemmän korkeakoulututkinnon, jossa vähintään 120 opintopisteen tai 55 opintoviikon laajuiset tai niitä vastaavat opinnot yhdessä opetettavassa aineessa ja vähintään 60 opintopisteen tai 35 opintoviikon laajuiset tai niitä vastaavat opinnot muissa opetettavissa aineissa tai soveltuvan diplomi-insinöörin koulutuksen sekä 2) suorittanut vähintään 60 opintopisteen tai 35 opintoviikon laajuiset opettajan pedagogiset opinnot (A 986/1998, 14 §; Äi-

dinkielen opettajain liitto (ei julkaisutietoja)). Sekä ammatillisen että äidinkielen opettajan pedagogisiin opintoihin sisältyy myös auskultointijakso (Niemi 2012, 30).

Äidinkielen opettajan muodollinen pätevyys ei suoranaisesti anna valmiuksia toimia ammatillisena äidinkielenopettajana, sillä koulutus ei ota huomioon ammatillisen äidinkielen erityispiirteitä (Tarkoma 2004, 8). Opiskelijoiden tarpeiden tunteminen ja niihin vastaaminen on vaikeaa ilman opiskelijoiden alan työelämätuntemusta, mikä tekee viestinnän opettamisen vaativaksi ammattiin tähtäävän koulutuksen parissa. Opetuksen työelämäsuuntautuneisuudella tarkoitetaan sellaisia oppisisältöjen käsittelytapoja, joissa ”viestinnän substanssia tarkastellaan erilaisia ammatillisia konteksteja vasten.” (Kostiainen 2003, 185, 205.)

Opettajat pitävät alakohtaista työelämätuntemusta tärkeänä, sillä muutoin viestinnän opetus vastaa lähinnä yleissivistävien oppilaitosten viestinnän opetusta. Toisaalta he kokevat työelämätietouden hankkimisen ja hallinnan kuitenkin ongelmalliseksi, sillä opiskelijat voivat valmistua hyvin erilaisiin työtehtäviin. Työelämätietoutta voidaan hankkia ja ylläpitää opiskelijoiden tulevaan ammattiin liittyvien ajankohtaisten asioiden seuraamisella. Viestinnän opettaja voi hankkia tietoa myös ammattiaineiden opettajilta, yritysvierailuista tai osallistumalla erilaisiin koulutuksiin. On kuitenkin kohtuutonta vaatia viestinnän opettajalta oman asiantuntemuksensa lisäksi myös kattavaa työelämätuntemusta opiskelijoiden ammattialoilta. (Kostiainen 2003, 206-208.)

7.3 Haastattelut

Tämän opinnäytetyön teoriapohjaa täydennettiin Valkeakosken ammatti- ja aikuisopiston yhden äidinkielen ja yhden hiusalan opettajan standardoidulla avoimella haastattelulla (liite 2). Haastattelut toteutettiin sekä puhelimitse että kasvokkain ja ne tallennettiin tekemällä muistiinpanoja. Äidinkielen opettaja on työskennellyt ammatissaan jo yli 30 vuotta. Hiusalan opettajalla on puolestaan 16 vuoden työkokemus opettajan tehtävistä. Haastattelujen tavoitteina oli kartoittaa yleisesti Vaao:n kokeneiden opettajien kokemuksia ja mietteitä oppiaineintegroitua kohtaan. Alla esitetyt näkemykset perustuvat haastateltujen opettajien henkilökohtaisiin mielipiteisiin ja kokemuksiin. Haastattelut tallennettiin tekemällä muistiinpanoja.

Haastateltujen opettajien erilaisista osaamisaloista huolimatta he arvioivat yleisesti opiskelijoiden paneutumisen yhteisten tutkinnon osien opiskeluun vähäisemmäksi, kuin ammatillisten tutkinnon osien opiskeluun. Äidinkielen opettajan mukaan ero on selkeä ja opiskelijat väheksyvät yhteisten tutkinnon osien tärkeyttä, mistä syystä he ovat kiinnostuneita lähinnä ammatillisten tutkinnon osien opiskelusta. Hiusalan opettajan mukaan paneutumiserot ovat aistittavissa erityisesti silloin, kun opiskelija ei ymmärrä yhteisten tutkinnon osien hyötyä ammatilli-

sesta näkökulmasta. Sekä äidinkielen että hiusalan opettajat arvioivatkin oppiaineintegroinnin ensiarvoisen tärkeäksi, jotta opiskelija ymmärtäisi yhteisten tutkinnon osien merkityksen. Opiskelijat hyötyvät enemmän alakohtaisesti opetetusta äidinkielestä: oppiminen on tehokkaampaa ammattiin suuntautuvana ja opiskelija oppii ymmärtämään äidinkielen ja ammatillisten tutkinnon osien välisen yhteyden. (Haastattelut 2015.)

Haastateltavat opettajat pitivät opettajan työelämäntuntemusta opetuksen integroinnin lähtökohtana. Heidän kokemuksen mukaan Valkeakosken ammatti- ja aikuisopiston opetushenkilöstö on sekä halukasta että kyvykästä suunnittelemaan ja toteuttamaan oppiaineiden integrointia. Ongelmaksi nähtiin kuitenkin se, että suunnittelu ja toteutustyö vaatii syvällistä pohdintaa sekä ajallisia ja taloudellisia resursseja, eikä samanaikaisopettajuuden hyödyntämiseen ole juurikaan mahdollisuuksia. Hiusalan opettaja nosti lisäksi esiin kasvavien ryhmäkokojen tuomat ongelmat. Integroinnin toteutus kasvaville ryhmäkoille voi johtaa opetuksen laadun heikkenemiseen, mikäli opettajan rooli muuttuu oppimaan ohjaamisesta opetuksen organisoidjaksi. (Haastattelut 2015.)

Opettajien koettu ammattitaito arvioitiin integroinnin näkökulmasta muodollista pätevyyttä arvokkaammaksi. Äidinkielen opettajan mukaan kokenut opettaja voi tunnistaa luokan ryhmädynamiikan herkemmin ja osaa ottaa opiskelijan yksilöllisen taustan huomioon opetuksessa paremmin. Lisäksi kokenut opettaja osaa hiusalan opettajan mukaan poimia herkemmin keskeiset asiat laajoista oppisisällöistä ja hyödyntää niitä opetuksessa. Opettajien erilaiset taustat ja työkokemus eivät kuitenkaan vaikuta Valkeakosken ammatti- ja aikuisopiston pyrkimykseen integroida oppiaineita. Äidinkielen opettajan mukaan äidinkielen opetus on poikkeuksetta alakohtaista ja yhteistyö onnistuu pääsääntöisesti opettajien erilaista taustoista huolimatta. Yhteistyö näkyy mm. siten, että ajankohtaisista asioista sekä muista asioista, jotka ovat tärkeitä nostaa esille äidinkielen opetuksessa pohditaan yhdessä ammatillisen opettajan kanssa. (Haastattelut 2015.)

8 Integraatio käytännössä

VAAO:n nuorten koulutuksen keskeisiksi painopisteiksi vuosille 2014-2017 on määriteltä mm. opetusmenetelmien ja opetusympäristöjen sekä pedagogisten ratkaisujen kehittäminen (Yhtymävaltuusto 2013, 15.) Koulukohtainen opetussuunnitelma mahdollistaa erilaiset osaamisen hankkimistavat ja -ajankohdat sekä yhteisten tutkinnon osien integroinnin ammatillisiin tutkinnon osiin. Lisäksi lukuvuosisuunnitelmassa integroinnin kohteena olevien tutkinnon osien sijainti mahdollistaa integroinnin ilman aikataulumuutoksia. (Valkeakoski 2015a.)

8.1 Äidinkieli Ammattina parturikampaaja tutkinnon osan opetuksessa

Äidinkielen aineksia voidaan yhdistää moninaisuutensa ja yleissivistävän luonteensa vuoksi aineen kuin aineen aihepiiriin ainakin jossakin määrin (Husu 2004, 84; Hanttu 2004, 50). Ammatillisen toisen asteen koulutuksen äidinkielen tavoitteiden täyttyminen edellyttää myös Tarkoman (2004, 6) mukaan opetusjärjestelyjä, jotka mahdollistavat äidinkielen integroinnin muihin yhteisiin tutkinnon osiin tai ammatillisiin tutkinnon osiin. Nämä äidinkielen opetuksen keskeiset tavoitteet ovat tiedonhallinta-, vuorovaikutus- ja arviointitaidot, työelämän kielenkäyttötilanteiden hallinta sekä kielen ja kulttuurin tunteminen. (Tarkoma 2004, 6.)

Ammattiin tähtäävän koulutuksen viestinnän opettajan on pohdittava valitsemiaan menetelmiä ja opetuksen sisältöjä tarkkaan, jotta opitut asiasisällöt tukisivat mahdollisimman tehokkaasti sekä opiskelijan ammattiosaamista että viestintään liittyvien tietojen, taitojen ja asenteiden kehittymistä. Ammattitaitoinen opettaja perustelee tavoitteiden asettelua ja sisältöjen valintaa työelämän tarpeiden ja vaatimusten sekä ajankohtaisten ilmiöiden pohjalta. (Kostiainen 2003, 153-154).

Tyypillisin tapa äidinkielen integraatioon on hakea, käyttää ja muokata opiskeltavan ammattialan tietoa ja hyödyntää niitä äidinkielen opetuksen tarpeisiin. Tietoa etsitään sekä alan ammattilehdistä ja -kirjallisuudesta että mediasta ja sitä hyödynnetään erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa harjoituksissa sekä opinnäytetyössä. (Husu 2004, 85; Takala 2004, 16.) Tavoitteena on sitoa niin puhutut kuin kirjoitetutkin tekstit oikeaan kontekstiin (Tarkoma 2004, 7).

Parkkila (2004, 87) korostaa kielen merkitystä oppimisessa. Hän kuvaa kieltä viestimeksi, jonka avulla opiskelija ajattelee, tuntee ja toimii sekä hahmottaa maailmaa (Parkkila 2004, 87). Näiden taitojen saavuttamiseksi on käytettävä tehokkaita viestintätaitoja harjoituttavia oppimisstrategioita ja -ympäristöjä, sillä muistiin jää se, mitä olemme tehneet harjoitellessamme. Oppiminen voidaan nähdä ajatuksellisten kokonaisuuksien rakentamisena, mikä tapahtuu parhaiten vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Lisäksi viestintä on vuorovaikutusta, jonka systemaattisessa harjoittelussa opiskelija hyödyntää aikaisemmin oppimiaan jäsennettyjä asiakokonaisuuksia. Kokonaisuuksien laatu määrittelee sen, onko aikaisemmin opittu tieto sovel-luskelpoista. (Kristiansen 2004, 226-227.) Sovellettavuus puolestaan määrittelee tiedon käyttöarvon (Poikela 2008, 70).

Kostiainen (2003) tarkasteli väitöskirjassaan viestintäosaamiseen liittyvien ammattiosaamisen piirteitä työelämässä ja työelämän mahdollisessa muutoksessa. Tutkimuksessa pyrittiin luomaan kuvaa tämän päivän työelämästä ja siitä, miten viestintä liittyy työn tekemiseen viestintäprosessien, työn muutosten ja työkulttuurien sekä ammatillisen kehittymisen näkökulman kautta. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös viestintään liittyvän koulutuksen tarkoituksenmukai-

suutta, käyttöön sopivuutta, hyödyllisyyttä ja mielekkyyttä. (Kostiainen 2003, 18.) Tutkimuksessa nousi esille joitakin tässä työssä sovellettavia tuloksia.

Työelämästä puheviestinnälle nousevina odotuksina voidaan pitää mm. vuorovaikutustaitoja, esiintymistaitoja ja -varmuutta sekä vakuuttavuutta. Puheviestinnän alan perimmäisenä tarkoituksena on vuorovaikutusosapuolten välisen yhteyden ja yhteisvastuullisen toiminnan korostaminen. Työelämästä nouseviksi kirjallisen viestinnän taidoiksi pidetään puolestaan kykyä hoitaa kirjallisia viestejä tilannekohtaisesti, tiedotteiden kirjoittamista sekä prosessikirjoittamisen taitoa. (Kostiainen 2003, 9-10, 84.)

Opiskelijoiden ohjaaminen siten, että heissä heräisi aito halu syvällisesti pohtia yksilöiden ja ryhmien viestintäkäyttäytymistä erilaisissa ammatillisissa konteksteissa, on opettajalle haasteellinen pedagoginen tehtävä. (Kostiainen 2003, 219.) Kostiainen (Kostiainen 2003, 200) mukaan se, missä määrin viestinnän opetus ja opiskelu vastaa työelämän tarpeita, on yhteydessä viestinnän opetuksen integrointiin. Opiskelijat eivät välttämättä hahmota viestinnän ja ammattiosaamisen välisiä yhteyksiä, eivätkä nämä yleisluontoisina pidettävät taidot pääse kehittymään, mikäli viestinnän opetusta ei kytketä ammatilliseen kontekstiin ja sisältöihin. (Kostiainen 2003, 153, 200, 223.)

Integrointi on tärkeää myös opiskelijoiden motivoitumisen kannalta. Viestinnän yleisaineen asema voi heikentää opetuksen arvostusta, vaikka opetuksen tavoitteena onkin opiskelijan ammattiosaamisen kehittyminen. Ammatilliseen koulutukseen hakeutuneet opiskelijat panostavat yleisaineisiin vähemmän kuin ammatillisiin aineisiin. Opetuksen työelämäsuuntautuneisuudella voidaan kuitenkin vaikuttaa opiskelijoiden asenteisiin oppiainetta kohtaan sekä motivaation ja itseohjautuvuuden kokemisen asteeseen. Motivaatio-ongelmia voi aiheuttaa myös viestinnän opintojen sijoittuminen opintojen alkuvaiheeseen ja viestinnän opetuksen yksipuolinen integrointi muihin aineisiin. Suurimmalla osalla ammatilliseen koulutukseen hakeutuneista ei vielä ole kokemusta työelämästä, joten he eivät vielä tiedä, mihin viestinnän osaamista tarvitaan. Lisäksi opetuksen integroinnilla voidaan kaventaa eroa yleis- ja ammatillisten aineiden välillä. (Kostiainen 173, 177-178, 192.)

Opiskelijat tulevat työskentelemään hyvin monipuolisissa tilanteissa, yhteyksissä ja ympäristöissä, mistä syystä viestinnän merkitys liittyy yksilön työn tekemiseen monin eri tavoin. Viestintä toimii sekä ajattelun välineenä että yhteisten merkitysten synnyttäjänä. Sen avulla opiskelijan osaaminen ja ammattitaidon syntyminen toteutuu. Vuorovaikutuksessa oleminen on myös olennainen työn tekemisen muoto ryhmä- ja tiimityöskentelyssä. Ryhmätyöskentelyssä ideat ja ratkaisut syntyvät vuorovaikutuksen tuloksena. Lisäksi opiskelijan oma ajattelu kehittyy työtehtävistä keskusteltaessa. (Kostiainen 2003, 123-124, 128, 130.)

Viestinnän opetus voidaan kytkeä käytäntöön ja oikeisiin työelämän konteksteihin simulaatioharjoitusten avulla. Harjoituksilla jäljitellään aitoja työelämän vuorovaikutustilanteita, jotta opiskelija kartuttaisi työympäristönsä toiminnan tuntemista. Työympäristön toimintamallien tuntemus auttaa opiskelijaa ymmärtämään simuloitujen harjoitusten tarkoituksen ja hän voi soveltaa oppimaansa mallia kognitiivisesti. Harjoitteet palvelevatkin parhaiten niitä opiskelijoita, joilla on jo aikaisempaa kokemusta työelämästä. Simuloitujen harjoitusten negatiivisena puolena voidaan pitää sitä, että harjoitteet voivat jäädä hyvin teennäisiksi ja leikinomaisiksi käytäntöön sitomisen vaikeuden vuoksi. (Kostiainen 2003, 174, 188.)

8.2 Ammattina parturi-kampaaja tutkinnon osa äidinkielen opetuksessa

Opiskelijat omaksuvat erilaisten sosiaalisten ryhmien käyttäytymistä ja sopeutuvat niihin. Ammatillisessa sosiaalistumisessa opiskelija oppii työympäristönsä toimintaperiaatteet ja alan ammatisanaston sekä puhuvat havainnoimalla ja imitoimalla työyhteisön jäsenten käyttäytymistä ja vuorovaikutusta. Viestintää voidaan ajatella tässä yhteydessä toiminnaksi, joka mahdollistaa muiden ammatillisen sosiaalistumisen osatekijöiden toteutumisen. Työyhteisöön liittyvän ammatillisen ja kulttuurisen viestintäkäyttäytymisen ymmärtäminen on siis sidoksissa opiskelijan viestintäosaamiseen. (Kostiainen 2003, 122, 123.)

Viestintäosaamisen oppimisen keskiössä on opiskelijan reflektiiviset ja metakognitiiviset taidot. Viestinnän opetuksessa opiskelijoita kannustetaan reflektiiviseen toimintaan yhdistämällä opetuksessa sekä kokemuksellista että teoreettista tietoa ja monipuolisien oppimisympäristöjen avulla. Reflektointitaito liittyy lisäksi opiskelijan kykyyn hyödyntää tietoresursseja. (Kostiainen 2003, 41, 231, 234-235.) Reflektoinnilla tarkoitetaan esimerkiksi pohtivaa kirjoittamista, arviointia ja palautteen antamista. Reflektiiviset taidot tukevat opiskelijan ammatillista kasvua ja niitä tarvitaan myös elinikäisen oppimisen valmiuksien kehittymiseen sekä hiljaisen tiedon tietoiseen käyttöönottoon. Hiljaisen tiedon käsitteellä tarkoitetaan ilmiötä, jossa yksilön käytännön toiminta yhdistyy tiedostamattomaan toimintaan. (Kostiainen 2003, 41.) Viestintäosaamisensa avulla opiskelija voi tietoisesti muuttaa osan hiljaisesta tiedosta käyttöönsä ja välittää sen myös muille työyhteisön jäsenille.

8.3 Ideakansion suunnittelu- ja toteutustyö

Ideakansion (liite 1) lähtökohdat perustuvat tämän opinnäytetyön viitekehykseen yleisesti sekä Leppäahon (2007, 82, 94) integroinnin kolmeen keskeisimpään näkökulmaan ja opetuksen integroinnin suunnittelu- ja toteutustyötä ohjaaviin periaatteisiin. Lopputuotos painottuu oppiaineita erillisenä yhdistävään integroinnin muotoon, jolloin oppiaineiden omat katsontakanat säilyvät opetuksessa ja niiden peruskäsitteet ja -taidot opetetaan oppiainekohtaisesti. Lopputuotoksessa opetuksen integrointiin sisällytetään kahden (Ammattina parturi-kampaaja

ja äidinkieli) tutkinnon osan osa-alueita. Integrointi on suunniteltu ammatillisen perustutkinnon perusteiden arvioinnin kohteiden mukaan siten, että opiskelija ymmärtäisi kytkökset eri tutkinnon osien välillä, hän ymmärtäisi asiat laajemmassa perspektiivissä ja hänelle muodostuisi käsitys äidinkielen merkityksestä ammattiosaamisen näkökulmasta.

Ideakansion tehtäviä voidaan hyödyntää sekä tiimiopetuksessa että perinteisemmässä itsenäisessä opetuksessa. Lisäksi tehtävät on suunniteltu siten, että niitä voidaan hyödyntää kumman tutkinnon osan opetuksessa hyvänsä; äidinkielen tunnilla tehtävien käsittely painottuu äidinkielelliseen näkökulmaan, Ammattina parturi-kampaaja -tutkinnon osan oppitunnilla katsontakanta painottuu puolestaan ammatilliseen näkökulmaan. Ideakansion hyödyntäminen itsenäisessä opetuksessa edellyttää opettajalta työelämätietoutta sekä tietoa siitä, mitkä asiat on jo käsitelty toisen oppiaineen tunneilla.

Taulukosta 4 ilmenee tässä työssä huomioitujen integroitavien tutkinnon osien toisiaan tukevat arvioinnin kohteet. Se perustuu taulukoissa 1 (s. 19) ja 2 (s. 24) esiteltyihin Ammattina parturi-kampaaja -tutkinnon osan sekä äidinkielen arvioinnin kohteisiin. Taulukon avulla koottiin tämän opinnäytetyön lopputuotoksena syntynyt oppiaineintegroinnin ideakansio (liite 1).

Integroitavien tutkinnon osien toisiaan tukevat arvioinnin kohteet	
Äidinkieli	Ammattina parturi-kampaaja
<ul style="list-style-type: none"> Viestii ja toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> Toimia työyhteisön pelisääntöjen ja toimintatapojen mukaan Toimia erilaisissa työympäristöissä työryhmän jäsenenä Otaa huomioon muut työpaikalla olijat Suunnitella työtään Arvioida oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämisen tarpeita Otaa vastaan palautetta Työskennellä käytännössä
<ul style="list-style-type: none"> Hyödyntää äidinkielen oppimisen opiskelustrategioita 	<ul style="list-style-type: none"> Suunnitella työtään Otaa vastaan palautetta Arvioida oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämisen tarpeita
<ul style="list-style-type: none"> Arvioida omaa äidinkielen taitoaan 	<ul style="list-style-type: none"> Arvioida oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämisen tarpeita Otaa vastaan palautetta
<ul style="list-style-type: none"> Tehdä ammattiosaamisensa näkyväksi 	<ul style="list-style-type: none"> Työskennellä käytännössä

	<ul style="list-style-type: none"> • Arvioida oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämisen tarpeita
<ul style="list-style-type: none"> • Hyödyntää verkon tarjoamia viestintä- ja vuorovaikutusvälineitä opiskelussaan 	<ul style="list-style-type: none"> • Käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa • Hankkii tietoa eri lähteistä • Toimia erilaisissa asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustilanteissa
<ul style="list-style-type: none"> • Laatia alaan liittyviä kirjallisia töitä • Hakea tietoa eri lähteistä • Noudattaa lähteiden käytön periaatteita • Käyttää tietoa 	<ul style="list-style-type: none"> • Suunnitella työtään • Työskennellä käytännössä • Hankkii tietoa eri lähteistä • Käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa
<ul style="list-style-type: none"> • Hyödyntää mediaa opiskelussaan 	<ul style="list-style-type: none"> • Suunnitella työtään • Käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa • Hankkia tietoa eri lähteistä

Taulukko 4: Ammattina parturi-kampaaja tutkinnon osan ja äidinkielen toisiaan tukevat arvioinnin kohteet

Ideakansiossa esitetyt tehtävätyypit vaihtelevat suullisten ja kirjallisten tehtävien välillä. Opettaja voi tilannekohtaisesti määritellä, työstetäänkö harjoitukset yksilö- vai ryhmätöinä, opetuksen lähi- vai etäpäivinä tai koulussa vai kotona. Kansiossa esitettävien tehtäväideoiden tarkkaa sanamuotoa ei ole myöskään määritelty, jotta opettajan on mahdollista. Lisäksi jotkut tehtävät edellyttävät luokkien välistä yhteistyötä ja esivalmisteluja sekä yhteistyötä työelämän edustajan kanssa. Tehtävissä painotetaan vuorovaikuttamistaitoja sekä tekemällä opimista. Lisäksi opiskelijoita pyritään kannustamaan reflektiivisten taitojen kehittämiseen.

9 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutustua kirjallisuuden pohjalta oppiaineintegrointiin ja sen eri muotoihin. Lisäksi työssä perehdyttiin integroinnin suunnittelutyön ja toteutuksen edellytyksiin opettajan näkökulmasta sekä integroinnin merkitykseen ja vaikutukseen opiskelijan näkökulmasta. Kirjallisuuskatsauksen perusteella laadittiin käyttökelpoinen työkalu kauneudenhoitoalan ammatillisen opettajan sekä äidinkielen opettajan työhön kokoamalla tutkinnon osien osa-alueita integroiva ideakansio opintoalan hyödynnettäväksi ja edelleen kehitettäväksi. Ideakansio koottiin etsimällä vastauksia seuraaviin teemoihin: Miten äidinkieltä voidaan hyödyntää Ammattina parturi-kampaaja tutkinnon osan opetuksessa? Miten Ammattina parturi-kampaaja tutkinnon osaa voidaan hyödyntää äidinkielen opetuksessa?

Työn suunnittelu aloitettiin keväällä 2014 yhdessä Vaao:n kauneudenhoitoalan koulutuspäällikön kanssa. Suunnitteluvaiheessa sovittiin opinnäytetyön päätavoitteet sekä työn karkeat reunaehdot ja suuntalinjat. Koska opetussuunnitelman perusteista on siirrytty ammatillisen pe-

rustutkinnon perusteisiin ja Vaao:n koulutuksen keskeisiksi painopisteiksi vuosille 2014-2017 on määritelty mm. opetusmenetelmien ja opetusympäristöjen sekä pedagogisten ratkaisujen kehittäminen, oli oppiaineiden integrointisuunnitelman työstäminen oppilaitoksen näkökulmasta sekä ajankohtaista että tarpeellista. Oppiaineintegroinnilla pyrittiin myös vastaamaan Vaao:n hiusalalla ilmenneisiin pedagogisiin ongelmiin selkeyttämällä yhteisten tutkinnon osien merkitystä opiskelijan ammattitaidon saavuttamiseksi. Integrointi voitiin suunnitella, sillä Vaao:n ammatilliset perustutkinnon perusteet mahdollistavat oppiaineintegroinnin yhteisten ja ammatillisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden välillä. Työn lähtökohdaksi määriteltiin opiskelijoiden oppimisympäristöjen sekä opetusmenetelmien kehittäminen, opiskelumotivaation lisääminen sekä yhteisten ja ammatillisten tutkinnon osien eron kaventaminen.

Ennalta arvioiduista haasteista äidinkielen osa-alueet saatiin kattavasti huomioitua, eikä varsinaisen äidinkielen asiantuntijan puute vaikuttanut juurikaan työn lopputuotokseen. Muista oppilaitoksista ei kuitenkaan saatu riittävästi tietoa hyviksi todetuista käytänteistä, mihin lieenee syynä opinnäytetyön teon painottuminen kesäaikaan. Myös oppimisen siirtovaikutuksen merkityksestä oppiaineintegraation näkökulmasta löytyi vain vähän tietoa, vaikka siirtovaikutus liittyy oleellisesti viestintäosaamiseen.

Tähän opinnäytetyöhön käytetyn kirjallisuuden perusteella voidaan sanoa, että oppiaineintegroinnilla voidaan vaikuttaa positiivisesti opiskelijoiden opiskelumotivaatioon sekä vastata työelämästä ja yhteiskunnan muutoksista nousseisiin tarpeisiin laaja-alaisesta ammattitaidosta, vahvasta osaamisesta sekä jatkuvan oppimisen taidoista. Myös opetushallitus kannustaa yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden arvioinnin liittämistä ammatillisiin tutkinnon osiin ja niiden osa-alueisiin silloin, kun se on luontevaa. Oppiaineintegroinnin avulla opiskelijan osaamisen arviointi kytkeytyy suoraan hänen työssä tarvitsemiinsa tietoihin ja taitoihin.

Kieli ja viestintä liittyvät olennaisena osana kaikkeen oppimiseen. Käytetyn kirjallisuuden mukaan kieltä opitaan käytännöllisissä ja sosiaalisissa ympäristöissä, mitä voidaan pitää merkittävänä kielen oppimisen näkökulmana. Opiskelijan osaaminen ja ammattitaidon syntyminen toteutuvatkin viestintäosaamisen avulla. Äidinkielen integraation tärkeys ja hyöty tulivat esille myös kokeneiden opettajien haastatteluissa: äidinkielen opetuksen integrointia pidettiin opettajan työelämäntuntemuksen lisäksi lähtökohdana opiskelijoiden tarpeita palvelevaan opetukseen erityisesti silloin, kun tavoitellaan ammattiosaamisen kehittymistä

Opiskelijoiden lisäksi yhteisten tutkinnon osien ja ammatillisten tutkinnon osien välisestä integraatiosta hyötynevät sekä integraatioon osallistuvat opettajat että koulutuksen järjestäjä. Tiimiopettajuus ja suppeammatkin yhteistyön muodot voivat laajentaa opettajien näkemyksiä opetuksesta ja sen sisällöistä. Lisäksi opetustyöstä tulee kokonaisuudessaan miellyttävämpää, kun opiskelijat ovat aidosti motivoituneita myös yhteisien tutkinnon osien opiskeluun ymmär-

täessään integroitavien aineiden väliset yhteydet. Edellä kuvatut integroinnin opettajille tuomat hyödyt heijastuvat myös koulutuksen järjestäjään. Tyytyväisempi henkilökunta panostanee työhönsä enemmän, koulutuksen järjestämisen kustannukset laskenevat ja sijaisjärjestelyt helpottunevat. Integroinnin negatiivisena puolena voidaan kuitenkin pitää mm. aika- ja resurssipulaa sekä tiimiopettajuuden mahdollisesti mukanaan tuomia työtuntien menetyksiä.

Työn lopputuotoksena oleva äidinkielen ja ammatillisten tutkinnon osien osa-alueita integroiva ideakansio tarjoaa Vaao:lle perusraamit intensiivisemmän oppiaineintegroinnin toteutukselle ja madaltaa kynnystä kehittää opetusmenetelmiä yhä opiskelijakeskeisempään suuntaan sekä helpottaa opettajien työtä. Vaikka prosessin lopputuotos on suppeahko, on se silti tavoitteen mukainen. Tämän opinnäytetyön laajuisen työn lähtökohtana on kuitenkin ymmärtää kokonaisuus ja lopputuotokseen liittyvät asiat laajemmin. Oppilaitoksen opetushenkilöstö voi laajentaa ja edelleen kehittää kansiota esimerkiksi tehtävien, tehtävien tekoon käytettävän ajan ja tarvittavien työvälineiden osalta opettajakohtaisestikin. Vaao:n lisäksi tuotos on hyödynnettävissä tietyin edellytyksin myös muissa toisen asteen oppilaitoksissa.

Lopputuotoksena olevan ideakansion integrointiehdotuksia olisi ollut työn vakuuttavuuden kannalta mielenkiintoista ja tarpeellista testata. Integrointiehdotuksien testaaminen ei ollut kuitenkaan mahdollista, sillä tämän työn toteutus ajoittui kesäaikaan. Opinnäytetyön edetessä sisällöistä nousi esiin myös kysymyksiä, joita ei kuitenkaan tässä voitu työn tavoitteen ja aiheen rajauksen vuoksi paneutua. Jatkossa olisikin mielenkiintoista paneutua mm. seuraaviin aiheisiin:

- Miten integroidun opetuksen arviointi tulisi toteuttaa?
- Voisiko oppiaineintegraatio motivoida yleisaineisiin heikosti motivoituneita opiskelijoita innostumaan äidinkielen opiskelusta? (vrt. Kostiainen 2003)
- Parantaako oppiaineiden integraatio oppimistuloksia? Entä kuinka sitä tulisi seurata?
- Mitkä ovat tämän työn lopputuotoksen todelliset hyödyt opiskelijan, opetushenkilöstön sekä koulutuksen järjestäjän näkökulmista?

Lähteet

- Aaltonen, Katri 2003. Pedagogisen ajattelun ja toiminnan suhde. Opetustaan integroivan opettajan tietoperusta lähihoitajakoulutuksessa. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja n:o 89. Joensuun yliopistopaino: Joensuu
- Aaltonen, Katri & Sormunen, Kari 2006. Opettajaksi opiskelevan tietoperusta: Kuinka paljastaa kehittymisen prosessi pedagogisten opintojen aikana? Teoksessa Julkunen, Marja-Liisa (toim.). Tutkimuksia yhtenäistyvistä ja erilaistuvista oppimisen ja koulutuksen poluista. Joensuun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia n:o 98. Joensuun yliopistopaino: Joensuu
- Alho, Irja & Korhonen, Riitta 2007. Kielioppia kouluun, deskreptiivisen ja pedagogisen kielipin rajoja venyttämässä. Teoksessa Grunthal, Satu & Harjunen, Elina (toim.). Näköaloja äidinkielen ja kirjallisuuteen. Gummerrus Kirjapaino Oy: Jyväskylä
- Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 986/1998
- Halinen, Irmeli, Holappa, Arja-Sisko & Jääskeläinen, Liisa 2013. Opetussuunnitelmatyö ja yleissivistävän koulutuksen uudistaminen. Kasvatus 44 (2)/2013. Suomen kasvatustieteellinen seura r.y. Saarijärven Offset Oy: Saarijärvi
- Hanttu, Anu 2004. Palvelukeskuksesta vammaisratsastukseen äidinkielen integraatiokokeiluja lähihoitajakoulutuksessa Kuusankoskella. Teoksessa Takala, Tuija & Tarkoma, Elise (toim.). Ammatillinen äidinkieli ja integrointi. Äidinkielen opettajain liitto: Helsinki
- Helakorpi, Seppo 2008a. Ammattikasvatuksen teoreettista pohjaa ja uudistuvaa käsitemaailmaa. Teoksessa Helakorpi, Seppo (toim.). Postmoderni ammattikasvatus haasteena ubiikkiyhteiskunta. HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisuja 1/2008. Saarijärven Offset Oy: Saarijärvi
- Helakorpi, Seppo 2008. Ammattikoulutusjärjestelmä ja sen instituutiot. Teoksessa Helakorpi, Seppo (toim.). Postmoderni ammattikasvatus haasteena ubiikkiyhteiskunta. HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisuja 1/2008. Saarijärven Offset Oy: Saarijärvi
- Hellström, Martti 2008. Sata sanaa opetuksesta: keskeisten käsitteiden käsikirja. PS-kustannus: Jyväskylä
- Husu, Milja 2004. Äidinkieltä ja muita aineita palvelualoilla. Teoksessa Takala, Tuija & Tarkoma, Elise (toim.). Ammatillinen äidinkieli ja integrointi. Äidinkielen opettajain liitto: Helsinki
- Kegan, Robert 2009. What "form" transforms?. Teoksessa Illeris, Knud (toim.). Contemporary theories of learning. Learning theorists... in their own words. London and New York: Routledge
- Keipi, Kaisa 2004. Kasvattamista, elämänhallintaa vai teknistä osaamista? Teoksessa Takala, Tuija & Tarkoma, Elise (toim.). Ammatillinen äidinkieli ja integrointi. Äidinkielen opettajain liitto: Helsinki
- Kostiainen, Emma 2003. Viestintä ammattiosaamisen ulottuvuutena. Jyväskylä University Printing House: Jyväskylä
- Kristiansen, Irene 2004. Tehokkaita oppimisstrategioita. Esimerkinä kielet. Opetushallitus. WSOY : Helsinki
- Kärki, Sirkka-Liisa 2014 (Opetushallitus). Osaamisperusteisuus todeksi askelmerkkejä koulutuksen järjestäjille. Oppaat ja käsikirjat 2014:8: Opetushallitus

Kärki, Sirkka-Liisa & Hyppönen, Seppo 2015 (Opetushallitus). Arvioinnin opas 2015. Oppaat ja käsikirjat 2015:11. 6. uudistettu painos

Laaksonen, Petri 2004. Suullisen viestinnän integrointia sosiaali- ja terveystalalla. Teoksessa Takala, Tuija & Tarkoma, Elise (toim.). Ammatillinen äidinkieli ja integrointi. Äidinkielen opettajain liitto: Helsinki

Lahtinen, Aino-Maija 2007. Kirjallisuus, ymmärtäminen ja opettajan tieto. Teoksessa Grunthal, Satu & Harjunen, Elina (toim.). Näköaloja äidinkieleen ja kirjallisuuteen. Gummerrus Kirjapaino Oy: Jyväskylä

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta 787/2014

Lehtinen, Erno, Kuusinen, Jorma, Vauras, Marja 2007. Kasvatuspsykologia. WSOY Oppimateriaalit Oy: Helsinki

Lepola, Reija, Lassila, Hellevi, Takaneva, Kristiina & Lounela, Kirsi 2014 (Koulutuskeskus Sedu). Osaamisperusteisuus todeksi askelmerkkejä koulutuksen järjestäjille. Oppaat ja käsikirjat 2014:8: Opetushallitus

Leppäaho, Henry 2007. Matemaattisen ongelmanratkaisutaidon opettaminen peruskoulussa. Ongelmanratkaisukurssin kehittäminen ja arviointi. Jyväskylä University Printing House: Jyväskylä

Luukkainen, Olli 2008. Uudistuva ja uudistava opettajuus. Teoksessa Helakorpi, Seppo (toim.). Postmoderni ammattikasvatus haasteena ubiikkiyhteiskunta. HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisuja 1/2008. Saarijärven Offset Oy: Saarijärvi

Niemi, Hannele 2012. The societal factors contributing to education and schooling in Finland. Teoksessa Niemi, Hannele, Toom, Auli & Kallioniemi, Arto (toim.). Miracle of Education. The Principles and Practices of Teaching and Learning in Finnish Schools. Rotterdam, Boston and Taipei: Sense Publishers

Nikkola, Tiina, Rautiainen, Matti, Moilanen, Pentti, Räihä, Pekka & Löppönen, Pekka 2013. Kielen prosessit oppiaineintegraation perustana (toim.). Teoksessa Nikkola, Tiina, Rautiainen, Matti & Räihä, Pekka. Toinen tapa käydä koulua. Hansaprint Oy: Vantaa

Opetushallitus 2014. Informaatioaineistot 2014:5. Taitto ja paino: Grano Oy

Opetushallitus 2014. Määräys 43/011/2014. Ammatillisen perustutkinnon perusteet. Hiusalan perustutkinto, parturi-kampaaja 2014

Opetushallitus 2014:8. Osaamisperusteisuus todeksi askelmerkkejä koulutuksen järjestäjille. Osa 1. Oppaat ja käsikirjat 2014:8: Helsinki

Opetushallitus 2015. Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa. Oppaat ja käsikirjat 2015:10

Opetushallitus 2015. Arvioinnin opas 2015. Oppaat ja käsikirjat 2015:11

Opetushallitus 2015. Määräys 90/011/2014. Muutos 15.6.2015. Todistuksiin ja niiden liitteisiin merkittävät tiedot ammatillisessa peruskoulutuksessa ja valmentavassa koulutuksessa.

Opetushallitus 2015. Määräys 93/011/2014. Muutos 15.6.2015. Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteet ja arvosanojen muuntaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa.

Parkkila, Riitta 2004. LUMA näkyväksi -hanke Jyväskylässä. Teoksessa Takala, Tuija & Tarkoma, Elise (toim.). Ammatillinen äidinkieli ja integrointi. Äidinkielen opettajain liitto: Helsinki

Poikela, Esa 2008. Koulutuksen ja työn uusi suhde kohti työlähtöistä opetussuunnitelmaa. Teoksessa Helakorpi, Seppo (toim.). Postmoderni ammattikasvatus haasteena ubiikkiyhteiskunta. HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisu 1/2008. Saarijärven Offset Oy: Saarijärvi

Salakari, Hannu 2008. Työelämän muuttuvat ammattitaitovaatimukset ja uudenlaiset oppimisen mahdollisuudet. Teoksessa Helakorpi, Seppo (toim.). Postmoderni ammattikasvatus haasteena ubiikkiyhteiskunta. HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisu 1/2008. Saarijärven Offset Oy: Saarijärvi

Salakari, Hannu 2009. Toiminta ja oppiminen koulutuksen kehittämisen tulevaisuuden suunta-aivoja ja menetelmiä. Hakapaino Oy: Helsinki

Takala, Tuija 2004. Ammatillisen äidinkielen opetuksen haasteet ja integrointi. Teoksessa Takala, Tuija & Tarkoma, Elise (toim.). Ammatillinen äidinkieli ja integrointi. Äidinkielen opettajain liitto: Helsinki

Tarkoma, Elise 2004. Alkusanat. Teoksessa Takala, Tuija & Tarkoma, Elise (toim.). Ammatillinen äidinkieli ja integrointi. Äidinkielen opettajain liitto: Helsinki

Tirri, Kirsi 2013. The core of school pedagogy: Finnish Teachers' Views on the Educational Purposefulness of their teaching. Teoksessa Niemi, Hannele, Toom, Auli & Kallioniemi, Arto (toim.). Miracle of Education. The Principles and Practices of Teaching and Learning in Finnish Schools. Rotterdam, Boston and Taipei: Sense Publishers

Valtioneuvoston asetus ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta 329/2015

Valtioneuvoston asetus ammatillisesta peruskoulutuksesta 799/2014

Valtioneuvoston asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen muuttamisesta 1168/2010

Ruohotie, Pekka 2000. Some Instructional Issues of Lifelong Learning. Teoksessa Beaistro, Bruce & Ruohotie, Pekka (toim.). Empowering teachers as lifelong learners. Reconceptualizing, Restructuring and Resulting Teachers Education for the Information Age. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy

Verkkolähteet

Bálint, Minna. Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän kehittäminen, TUTKE 2. Viitattu 15.5.2015

http://oph.fi/download/149262_TUTKE2_Minna_B_lint.pdf

Hämeen ammattikorkeakoulu 2015. Hakukelpoisuus. Viitattu 30.6.2015

<http://www.hamk.fi/hakijalle/amatilliset-opettajankoulutukset/amatillinen-opettajankoulutus/Sivut/hakukelpoisuus.aspx>

Kärki, Sirkka-Liisa 2013. Ammatillisen koulutuksen kansainvälisyyspäivät 2013. Viitattu 17.8.2015

http://www.oph.fi/download/153067_Karki_Sirkka-Liisa_5_11_2013.pdf

Opetushallitus 2010. Ammatikoulutus Suomessa. Informaatioaineistot 2010:10. Viitattu 26.6.2015

http://www.edu.fi/download/130002_ammattikoulutus-suomessa_2010.pdf

Opetushallitus (ei julkaisutietoja). Opetustoimen henkilöstökoulutus. Viitattu 22.8.2015

http://www.oph.fi/rahoitus/valtionavustukset/opetustoimen_henkilostokoulutus

Opetushallitus (ei julkaisutietoja). Tutkinnon rakenne. Viitattu 26.6.2015

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/amatilliset_perustutkinnot/opintojen_rakenne

Opetushallitus 2015. Määräys 4/011/2015. Muutos 23.1.2015. Ammatillisten perustutkintojen perusteet. Viitattu 15.7.2015

http://www.oph.fi/download/164615_maarays_23012015.pdf

Opetushallitus 2015. Määräys 43/011/2015. Muutos 20.5.2015. Ammatillisten perustutkintojen perusteet. Viitattu 15.7.2015

http://www.oph.fi/download/167622_maarays_20052015.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän kehittämishanke. Viitattu 9.7.2015.

<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/tutke/>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto 2010. Ammatillisen tutkintojärjestelmän kehittämishankkeen loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:15. Viitattu 8.7.2015

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/okmtr15.pdf?lang=fi>

Tampereen ammattikorkeakoulu 2015. Ammatillinen opettajankoulutus. Viitattu 30.6.2015

<http://www.tamk.fi/web/tamk/opettajankoulutus>

Tilastokeskus 12.2.2015 /Suomen virallinen tilasto (SVT): Koulutukseen hakeutuminen. Peruskoulun 9. luokan päättäneiden välitön sijoittuminen jatko-opintoihin 2005 - 2013 . Tilastokeskus: Helsinki. Viitattu: 1.7.2015

http://www.stat.fi/til/khak/2013/khak_2013_2015-02-12_tau_001_fi.html

Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymä. Yhtymähallituksen pöytäkirja 704/1/2015. Viitattu 26.6.2015

[http://vaao-fi-](http://vaao-fi-bin.aldone.fi/@Bin/28a75d6e66526d4b648526954d34ee4a/1435314109/application/pdf/922154/hallitus270115.pdf)

[bin.aldone.fi/@Bin/28a75d6e66526d4b648526954d34ee4a/1435314109/application/pdf/922154/hallitus270115.pdf](http://vaao-fi-bin.aldone.fi/@Bin/28a75d6e66526d4b648526954d34ee4a/1435314109/application/pdf/922154/hallitus270115.pdf)

Yhtymävaltuusto 2013. Strategia 2014-2017. Viitattu 15.2.2015

<http://vaao-fi-bin.aldone.fi/@Bin/5bbbb6a98e7b5009e0e7ec7734e9e0b9/1435218310/application/pdf/769686/VAAO%20Strategia%202014-2017.pdf>

Äidinkielen opettajain liitto (ei julkaisutietoja.) Kelpoisuusehdot. Viitattu 10.8.2015
<http://www.aidinkielenopettajainliitto.fi/fin/jasenille/kelpoisuusehdot/>

Julkaisemattomat lähteet

Haastattelut 2015. Äidinkielen sekä hiusalan opettajan standardoidut avoimet haastattelut 18.8.2015

Metsäsalo, Maarit 17.8.2015. Henkilökohtainen tiedonanto.

Valkeakoski 2015a. Lukuvuosisuunnitelma 2015-2018.

Valkeakoski 2015b. Ammattina parturi-kampaaja tutkinnon osan toteutussuunnitelma.

Valkeakoski 2015c. Äidinkielen toteutussuunnitelma.

Kuviot

Kuvio 1: Eurooppalaisen opintosuoritusten siirtojärjestelmän pääpiirteet.....	10
Kuvio 2: Tutkinnon muodostuminen ammatillisessa peruskoulutuksessa	13
Kuvio 3: Tutkinnon osat hiusalan ammatillisessa perustutkinnossa	17
Kuvio 4: Pedagogisen sisältötiedon eri ulottuvuudet (Aaltonen & Sormunen 2006, 302-303)26	
Kuvio 5: Arviointiprosessin kulku (Kärki & Hyppönen 2015, 5)	27

Taulukot

Taulukko 1: Ammattina parturi-kampaaja -tutkinnon osan pääsisällöt, ammattitaitovaatimukset ja niihin liittyvät teemat (Valkeakoski 2015b)	19
Taulukko 2: Äidinkielen tutkinnon osan pääsisällöt, osaamistavoitteet ja niihin liittyvät teemat (Valkeakoski 2015c)	21
Taulukko 3: Ammattitaitovaatimusten arvioinnin kohteet ja sisällöt (Opetushallitus 2015:11, 43-44)	29
Taulukko 4: Ammattina parturi-kampaaja tutkinnon osan ja äidinkielen toisiaan tukevat arvioinnin kohteet	38

Liitteet

Liite 1: Ideakansio	50
Liite 2: Standardoitu avoin haastattelu	64

Liite 1: Ideakansio

**Valkeakosken
ammatti- ja aikuisopisto**

**Ideakansio äidinkieltä ja ammatillisten tutkinnon osien
osa-alueita integroivaan opetukseen**

Integroitavien tutkinnon osien toisiaan tukevat arvioinnin kohteet	
Äidinkieli	Ammattina parturi-kampaaja
<ul style="list-style-type: none"> Viestii ja toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> Toimia työyhteisön pelisääntöjen ja toimintatapojen mukaan Toimia erilaisissa työympäristöissä työryhmän jäsenenä Ottaa huomioon muut työpaikalla olijat Suunnitella työtään Arvioida oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämisen tarpeita Ottaa vastaan palautetta Työskennellä käytännössä

Harjoitusehdotus:

- Opiskelija analysoi ja tekee muistiinpanoja vuorovaikutuksen näkökulmasta jatkavan ryhmän kuvaaman asiakaspalvelutilannetta simuloivan videon. Hän kiinnittää huomiota mm. sanalliseen ja sanattomaan viestintään. Opiskelijan tekemistä havainnoista keskustellaan.

Opiskelija:

- Viestii ja toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa: osallistuu keskusteluun
- Toimii työyhteisön pelisääntöjen mukaan: noudattaa tehtävänantoa, asianmukaiset työvälineet mukana
- Ottaa huomioon muut työpaikalla olijat: antaa työrauhan
- Suunnitella työtään: muistiinpanotekniikan valinta
- Työskentelee käytännössä: noudattaa tehtävänantoa

Muut harjaantuvat taidot:

- Työterveyteen, -turvallisuuteen ja lainsäädäntöön liittyvät asiat
- Työelämätaidot
- Ammatti-identiteetin rakentuminen
- Asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustaidot
- Puheviestintä
- Ammattisanasto
- Työelämän kielenkäyttötilanteet

- Äidinkieli ja äidinkielen merkitys
- Kuuntelutaidot
- Suullinen raportointi
- Tiedon valikointi, kokoaminen, jakaminen

Integroitavien tutkinnon osien toisiaan tukevat arvioinnin kohteet	
Äidinkieli	Ammattina parturi-kampaaja
<ul style="list-style-type: none"> Viestii ja toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> Toimia työyhteisön pelisääntöjen ja toimintatapojen mukaan Toimia erilaisissa työympäristöissä työryhmän jäsenenä Otaa huomioon muut työpaikalla olijat Suunnitella työtään Arvioida oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämisen tarpeita Otaa vastaan palautetta Työskennellä käytännössä

Harjoitusehdotus:

- Opiskelija käy ajanvaraustilannetta simuloivan puhelinkeskustelun jatkavan ryhmän opiskelijan kanssa. Keskustelu itsearvioidaan ja vertaisarvioidaan.

Opiskelija:

- Viestii ja toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa: osallistuu simuloituun puhelinkeskusteluun, vertaisarviointi
- Toimii työyhteisön pelisääntöjen mukaan: noudattaa tehtävänantoa, viestii ja toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- Arvioida oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämisen tarpeita: itsearviointi
- Otaa vastaan palautetta: vertaisarviointi
- Työskennellä käytännössä: puhelinkeskustelusta suoriutuminen

Muut harjaantuvat taidot:

- Puhelinpuhe
- Lainsäädäntöön liittyvät asiat
- Työelämätaidot
- Ammatti-identiteetin rakentuminen
- Asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustaidot
- Puheviestintä
- Ammattisanasto

- Työelämän kielenkäyttötilanteet
- Kuuntelutaidot
- Ammattisanasto
- Tiedon jakaminen

Integroitavien tutkinnon osien toisiaan tukevat arvioinnin kohteet	
Äidinkieli	Ammattina parturi-kampaaja
<ul style="list-style-type: none"> Viestii ja toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> Toimia työyhteisön pelisääntöjen ja toimintatapojen mukaan Toimia erilaisissa työympäristöissä työryhmän jäsenenä Ottaa huomioon muut työpaikalla olijat Suunnitella työtään Arvioida oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämisen tarpeita Ottaa vastaan palautetta Työskennellä käytännössä

Harjoitusehdotus:

- Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa palvelukokonaisuuden ulkopuoliselle asiakkaalle ja tekee työstä kirjallisen selvityksen. Selvitys esitetään ja itsearvioidaan / vertaisarvioidaan / otetaan vastaan asiakaspalautetta.

Opiskelija:

- Viestii ja toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa: suunnittelee ja toteuttaa palvelukokonaisuuden, itsearviointi
- Toimii työyhteisön pelisääntöjen ja toimintatapojen mukaan: suunnittelee ja toteuttaa palvelukokonaisuuden
- Toimii erilaisissa työympäristöissä työryhmän jäsenenä: suunnittelee ja toteuttaa palvelukokonaisuuden
- Suunnittelee työtään: suunnittelee ja toteuttaa palvelukokonaisuuden
- Arvioi oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämisen tarpeita: itsearviointi
- Ottaa vastaan palautetta: vertaisarviointi, asiakaspalaute
- Työskennellä käytännössä: suunnittelee ja toteuttaa palvelukokonaisuuden

Muut harjaantuvat taidot:

- Työterveyteen, -turvallisuuteen ja lainsäädäntöön liittyvät asiat
- Työelämätaidot
- Ammatti-identiteetin rakentuminen

- Asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustaidot
- Puheviestintä (vakuuttavuus ja ymmärrettävyys)
- Kirjallinen viestintä
- Tiedon välittäminen
- Ammattisanasto
- Työelämän kielenkäyttötilanteet
- Äidinkieli ja äidinkielen merkitys
- Kuuntelutaidot
- Tiedon valikointi, kokoaminen, jakaminen
- Ammattisanasto

Integroitavien tutkinnon osien toisiaan tukevat arvioinnin kohteet	
Äidinkieli	Ammattina parturi-kampaaja
<ul style="list-style-type: none"> Viestii ja toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> Toimia työyhteisön pelisääntöjen ja toimintatapojen mukaan Toimia erilaisissa työympäristöissä työryhmän jäsenenä Ottaa huomioon muut työpaikalla olijat Suunnitella työtään Arvioida oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämisen tarpeita Ottaa vastaan palautetta Työskennellä käytännössä

Harjoitusehdotus:

- Opiskelija esittelee jälleenmyyntituotteen sekä ohjaa ja opastaa sen käytössä suullisesti jatkavan ryhmän opiskelijalle. Esittely vertaisarvioidaan.

Opiskelija:

- Viestii ja toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa: esittelee jälleenmyyntituotteen, ohjaa ja opastaa käytössä, suullinen viestintä
- Toimii työyhteisön pelisääntöjen ja toimintatapojen mukaan: noudattaa tehtävänantoa
- Ottaa huomioon muut työpaikalla olijat: asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen
- Suunnittelee työtään: suunnittelee ja toteuttaa tuote-esittelyn
- Ottaa vastaan palautetta: vertaisarviointi
- Työskennellä käytännössä: suunnittelee ja toteuttaa tuote-esittelyn ja ohjaa ja opastaa käytössä suullisesti

Muut harjaantuvat taidot:

- Työelämätaidot
- Ammatti-identiteetin rakentuminen
- Asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustaidot
- Ohjaus- ja opastustaidot
- Puheviestintä (vakuuttavuus + ymmärrettävyys)

- Kirjallinen viestintä
- Ammattisanasto
- Työelämän kielenkäyttötilanteet
- Äidinkieli ja äidinkielen merkitys
- Kuuntelutaidot
- Tiedon valikointi, jakaminen, välittäminen

Integroitavien tutkinnon osien toisiaan tukevat arvioinnin kohteet	
Äidinkieli	Ammattina parturi-kampaaja
<ul style="list-style-type: none"> Viestii ja toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> Toimia työyhteisön pelisääntöjen ja toimintatapojen mukaan Toimia erilaisissa työympäristöissä työryhmän jäsenenä Ottaa huomioon muut työpaikalla olijat Suunnitella työtään Arvioida oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämisen tarpeita Ottaa vastaan palautetta Työskennellä käytännössä

Harjoitusehdotus:

- Jatkavan ryhmän opiskelija laatii kirjallisesti kuvitteellisesta tilanteesta reklamaation, johon opiskelija vastaa.

Opiskelija:

- Viestii ja toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa: vastaa reklamaatioon
- Suunnittelee työtään: suunnittelee ja toteuttaa vastineen reklamaatioon
- Työskennellä käytännössä: suunnittelee ja toteuttaa vastineen reklamaatioon

Muut harjaantuvat taidot:

- Lainsäädäntöön liittyvät asiat
- Työelämätaidot
- Ammatti-identiteetin rakentuminen
- Asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustaidot
- Työelämän kielenkäyttötilanteet
- Äidinkieli ja äidinkielen merkitys
- Tiedon valikointi, kokoaminen, jakaminen
- Työselostus

Integroitavien tutkinnon osien toisiaan tukevat arvioinnin kohteet	
Äidinkieli	Ammattina parturi-kampaaja
<ul style="list-style-type: none"> Tehdä ammattiosaamisensa näkyväksi 	<ul style="list-style-type: none"> Työskennellä käytännössä Arvioida oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämisen tarpeita

Harjoitusehdotus:

1. Opiskelija suunnittelee kirjallisesti ja toteuttaa ryhmäläiselleen kampauksen. Työvaiheet lopputuloksineen esitetään suullisesti ja itsearvioidaan.

Opiskelija:

- Tekee ammattiosaamisensa näkyväksi: suunnittelee ja toteuttaa kampauksen, suullinen esitys, itsearviointi
- Työskentelee käytännössä: suunnittelee ja toteuttaa kampauksen, suullinen esitys
- Arvioi oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämisen tarpeita: itsearviointi

Muut harjaantuvat taidot:

- Työelämätaidot
- Ammatti-identiteetin rakentuminen
- Reflektointitaito
- Vuorovaikutustaidot
- Toisten huomioonotto
- Työympäristön siisteydestä ja järjestyksestä huolehtiminen
- Työpukeutumisen noudattaminen
- Työterveyden ja -turvallisuuden huomioiminen
- Kestävän kehityksen mukaisten toimintatapojen huomioiminen
- Työelämän kielenkäyttötilanteet
- Työselostus
- Itsearviointitaidot
- Kuuntelutaidot
- Tiedon välittäminen

Integroitavien tutkinnon osien toisiaan tukevat arvioinnin kohteet	
Äidinkieli	Ammattina parturi-kampaaja
<ul style="list-style-type: none"> Hyödyntää verkon tarjoamia viestintä- ja vuorovaikutusvälineitä opiskelussaan 	<ul style="list-style-type: none"> Käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa Hankkii tietoa eri lähteistä Toimia erilaisissa asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustilanteissa

Harjoitusehdotus:

- Opiskelija kirjoittaa sähköpostin opettajalle, jossa kertoo itsestään (tavoitteet, vahvuudet / heikkoudet koulutuksen näkökulmasta, tulevaisuudennäkymät, ryhmädynamiikka yms.).

Opiskelija:

- Hyödyntää verkon tarjoamia viestintä- ja vuorovaikutusvälineitä opiskelussaan: kirjoittaa sähköpostin
- Käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa: sähköpostin kirjoittaminen ja lähettäminen
- Toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa: kirjallinen vuorovaikutus

Muut harjaantuvat taidot:

- Oman työn suunnittelu
- Asiakirjamalli
- Reflektointi
- Sanomien tuotto, informaation välittäminen

Integroitavien tutkinnon osien toisiaan tukevat arvioinnin kohteet	
Äidinkieli	Ammattina parturi-kampaaja
<ul style="list-style-type: none"> • Laatia alaan liittyviä kirjallisia töitä • Hakea tietoa eri lähteistä • Noudattaa lähteiden käytön periaatteita • Käyttää tietoa 	<ul style="list-style-type: none"> • Suunnitella työtään • Työskennellä käytännössä • Hankkii tietoa eri lähteistä • Käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa

Harjoitusehdotus:

1. Opiskelija etsii tietoa parturi-kampaajan ammatinkuvasta, ammattisanastosta ja alan työn perusteista haastattelemalla työelämän edustajaa (ja tarvittaessa etsimällä tietoa muista lähteistä). Tiedonannon perusteella opiskelija piirtää miellekartan haastattelussa ilmenneistä keskeisistä asioista. Työ esitetään suullisesti ja itsearvioidaan / vertaisarvioidaan.

Opiskelija:

- Suunnittelee omaa työtään: haastattelurunko, työn eteneminen, ajankäyttö
- Työskentelee käytännössä: haastattelun toteutus
- Laatii alaan liittyviä kirjallisia töitä: muistiinpanot haastattelusta, miellekartta
- Käyttää tietoa: esittelee muistiinpanonsa (tiedon jakaminen)

Muut harjaantuvat taidot:

- Haastattelutekniikka
- Opiskelutaidot
- Puheviestintä / esiintymistaidot (vakuuttavuus + ymmärrettävyys)
- Työelämän kielenkäyttötilanteet
- Tiedon valikointi, kokoaminen
- Sanomien tuotto, informaation välittäminen
- Muistiinpanotaidot
- Ammattisanasto ja ammattikieli
- Ammatti-identiteetin rakentuminen
- Reflektointitaidot
- Itsearviointitaidot
- Palautteen anto
- Palautteen vastaanotto
- Kuuntelutaidot

Integroitavien tutkinnon osien toisiaan tukevat arvioinnin kohteet	
Äidinkieli	Ammattina parturi-kampaaja
<ul style="list-style-type: none"> Hyödyntää mediaa opiskelussaan 	<ul style="list-style-type: none"> Suunnitella työtään Käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa Hankkia tietoa eri lähteistä

Harjoitusehdotus:

1. Opiskelija kokoaa kuvakollaasin / portfolion / kuvakollaasin alan muodista. Työ esitetään suullisesti ja itsearvioidaan / vertaisarvioidaan.

Opiskelija:

- Suunnittelee omaa työtään: työn muoto ja toteutus, ajankäyttö
- Käyttää tietotekniikkaa: kuvien etsiminen, portfolion / kuvakollaasin toteuttaminen
- Hankkii tietoa eri lähteistä: kuvien etsiminen

Muut harjaantuvat taidot:

- Kirjallinen viestintä
- Puheviestintä / esiintymistaidot (vakuuttavuus + ymmärrettävyys)
- Tiedon valikointi, kokoaminen, jakaminen
- Reflektointitaidot
- Itsearviointitaidot
- Palautteen anto
- Palautteen vastaanotto
- Taitava lähteiden käyttö
- Ammattisanasto
- Työelämän kielenkäyttötilanteet
- Kuuntelutaidot
- Äidinkielen opiskelutekniikat
- Lähteiden käyttö

Liite 2: Standardoitu avoin haastattelu

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila
Kauneudenhoitoalan koulutusohjelma
Laura Tevalin-Kylä-Utusri

Opinnäytetyön standardoitu avoin haastattelu

A) Tiedonantajan kuvaus:

1. Mikä on Sinun ammattinimikkeesi?
2. Kuinka monta vuotta olet työskennellyt ammattinimikettäsi vastaavissa tehtävissä?

B) Opinnäytetyön päätehtäviä vastaavat kysymykset:

1. Arvioi oppiaineintegroinnin tarpeellisuutta ja hyödyllisyyttä?
2. Kerro kokemuksistasi ja mielipiteistäsi oppiaineintegroinnista?
3. Miten arvioit oman kokemuksesi valossa opettajan koetun ammattitaidon ja muodollisen pätevyyden merkityksen integraatiolle? Vaikuttaako vielä jokin muu asia?
4. Kuinka tärkeänä pidät opettajan työelämätuntemusta hiusalan opetuksen ja integroinnin kannalta?
5. Mitkä seikat ovat oppiaineintegroinnin kannalta mielestäsi olennaisimpia opettajan pedagogisessa osaamisessa ja substanssiosaamisessa?

C) Opinnäytetyön teoriapohjaan liittyvät muut kysymykset:

1. Ovatko opettajat mielestäsi yleisesti halukkaita ja / tai kyvykkäitä suunnittelemaan ja toteuttamaan oppiaineintegrointia? Mitkä asiat vaikuttavat mielestäsi halukkuuteen ja / tai kyvykkyyteen?
2. Miten kokemuksesi perusteella arvioit yleisesti opiskelijoiden paneutumista yhteisten tutkinnon osien opiskeluun ja ammatillisten tutkinnon osien opiskeluun?